

KIÁLTO SZÓ

TARTALOM

Dr. Bene Ferenc: Vásárhelyi János. — Tavasz Sándor: Barth Károly küldetése. — Dávid Gyula: Barth Károly pályafutása. — Dr. Czirják János: Barth Károly egyházpolitikai küzdelme. — Járosi Andor: Barth és a társadalmi kérdés. — Pálffy Károly: A román falumunka. — Bognóczy Géza: Hozzászólás a „Reverzálások oldása”-hoz. — Szabó András: Platon barlangteóriája. — ЕВУНÁЗУНК МУНКÁЖА. — L. D.: Dr. Baltazár Dezső. — KERESZTYÉN KRITIKA. Hamis ellentétek KÉZ A KÉZBEN. — IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

KERESZTI: DR. TAVASZSÁNDOR

1936

Megjelent!

Megjelent!

A zarándok útja

Irta: BUNYAN JÁNOS. Fordította: SZABADI BÉLA.
Olcsó népies kiadás. — Ára 25 Lei.

A mi dalaink

120 eredeti népdalt tartalmazó könyv. — Ára 15 Lei.

A mi játékaink

100 társas-játék leírását tartalmazó könyv. — Ára 12 Lei.

Zengjen hálaének

A VII-ik bővített kiadás tartalmazza a régi énekeken kívül a pályadíjat nyert IKE indulót, valamint 25 újabb éneket. Ára 10 L.

János írása szerint való szent evangéliom

Átdolgozta: Kecskeméthy István. — Ára 4 Lei.

Aranylánc.

Elmélkedések konfirmándusok számára.

35 elmélkedés a konfirmációi előkészítés öt hetének minden napjára, magában foglalva a ref. ker. hit és élet legfőbb kérdéseit. — Irta: DR. IMRE LAJOS.

Ára 15 Lei.

UTAM

***a csernátóni mesteri parókiától
a zágoni papi parókiáig.***

Irta: BODOR JÁNOS, ref. lelkész.

Ára 150 Lei.

KIÁLTÓ SZÓ

SZERKESZTI: DR. TAVASZY SÁNDOR. :: FŐMUNKATÁRSOK: BIRÓ SÁNDOR ÉS LÁSZLÓ DEZSŐ.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: CLUJ, CALEA VICTORIEI 38. SZÁM.

Kéziratok, előfizetési díjak ide küldendők. — Előfizetési díja félfévre 50 Lei, egész évre 100 Lei.

X. ÉVFOLYAM

1936. AUGUSZTUS—SZEPTEMBER.

8—9. SZÁM

VÁSÁRHELYI JÁNOS

Husz esztendő óta figyelhetem már az új erdélyi református püspököknek, Vásárhelyi Jánosnak egyházi, közéleti és társadalmi szakadatlan munkásságát és pedig, ez időköz első részében és egész második felében, mint közvetlen mellette álló munkatársa, a többi részében, mint céljában vele mindig együttérző egyházi munkása.

A két évtized alatt elvégzett csodálatos tömegű munkája, fáradhatatlan apostoli tevékenysége után, amely kitérte neki az erdélyrészi református lelkek közszeretetének aranyos kapuit, előttem Ő benne mégis mindig az erőshitű, törelen bizodalmu lelkipásztor áll, aki a legnehezebb időkben a riadt, a kétségbeesett szívekbe bele tudta sugározni a hit egyedül megnyugvást adó melegségét és aki lángira tudta lobbantani a kialakásra indult munkakedvet.

A világháború után föllizzó forradalom riasztó zűrzavarában, aztán a nagy változás után, amikor összeomlott körülöttünk és bennünk egy egész világ, a mindig zsufolt templomok, sőt köznapokon is telt padsorok előtt a lelki válságba jutott sok ezer léleknek adta vissza egyensúlyát, sokezer lankadó szívben verte föl az új tetterőt.

Itt és ekkor mutatkozott meg előttem igaz valóságában Vásárhelyi János, mint pap, aki igazi lelkipásztor, a törhetetlen hitű prédikátor, aki hisz az evangélium törhetetlen erejében és ezt az erőt át is tudja vinni hiveinek lelkébe; a lelki vezető, aki fölveszi és el is végzi az egész gyülekezet munkáját.

Igy látom Őt mindig s ez a kép azóta se változott meg semmi munkájában. Amint állt akkor ott közöttünk, a csüggedettek és lelkesítettettek között és a szürkés-kékes szelid, de átható tekintetével és jóságos arcával felénk hajolt és szólott hozzánk az üzenetről, amelyet az Úr küldött Aggeus által: „Légy bátor e földnek minden népe . . . mert én veletek vagyok, mondja a seregeknek Ura . . . Az én lelkem

köztetek marad, ne féljetek! . . . mondja a seregeknek Ura.“

És egyszerre fölmelegedtek az elernyed szívek, feloldódtak a szorongatott lelkek. És természetes és magától értetődő és tiszta volt mindez, amint a szinte mosolygós, kedves arcából a lángmeleg, erős hit kisugárzott mirednk.

Ez volt az igazi Vásárhelyi János és ez ma is. Elsősorban megingathatatlan hitű, tiszta és szelidlelkű, igaz ember, aki, mint pap, mindezt ragyogó beszédképességével bele tudja vinni hiveinek lelkébe is. A legnehezebb és a legválságosabb percekben sem rendülnek meg lelkében ezek a sziklaerős elemek. Marad bizakodó és erősszívű, bátorító vezér akkor is, ha nagy családjában, egyházában fenyegetett baj és veszedelem és akkor is, ha gyöngéd szeretettel átölelt szülők családjában jelentkezett az Isten megpróbáló keze. Még ekkor is — pedig sokszor megdöbbenő félelmek szorongatták a szívét — a hívó és a vigasztaló pap bizakodó szava soha el nem fogyott ajakán s hite és reménye soha nem is volt hiábavaló.

Épen ezért valahogy úgy egész természetesen, magától értetődően, minden külső felidéző indíték nélkül sarjadt ki és borult lombos erdővé körülötte a szeretet és a személye iránti igazi megbecsülés. Ott is, másutt is, mindenütt. És mi éreztük és tudtuk, hogy így fog ez történni mindenütt, ahol közelebről meg fogják őt ismerni. Most ez a hitünk is beigazolódozott, mikor a püspökválasztáson az eddig soha nem tapasztalt, csaknem teljes számban megjelent kerületi közgyűlés, az ország református közvéleménye, a legragyogóbb egyhangúsággal emelte püspöki méltóságába. Hisz egy évtizeden át a kerület minden legkisebb egyházában is megfordult és hallatta szavát, tehát megismerhették mindenütt.

Az erőshitű, tisztalelkű, Istenben bízó papot hívta el benne az egyház vezérének, legelső papjának, püspökének.

Pedig ez a mindig erős, minden harcot és munkát felvevő igazi pap és igazi ember egészen a szív embere. Ha övét, vagy bárki részéről igaz szeretet csillan feléje, ha mások szenvedése és fájdalma felcsap a szívéig, szeme átfényesedik és könny jut le az arcán.

Megértő és segítségre kész mindig. Ha a lehetőségek rideg korlátai sokszor gátat is vetnek szándékainak és jóakaratainak, ezt sohasem szabad az Ő terhére írni. A szándéka mindig őszinte és az akarata mindig igaz forrásból ered. Haragot nem tud tartani. Ha a nagy, hivatalos kerék nehézkes lendületében itt-ott eltör, megsebez, vagy túlszigorral súrol valakit: megértő és belátó. Megbocsát és segítséggül jön.

Mit mondjak róla még, mint munkabíró emberről? Szinte a csodával határos, hogy milyen szétágazó, vastagrétegű munkatömeget gyűr le csaknem szakadatlanul. Mint egy félelmes-erejű, modern gép, amelynek lelke van, símán, fáradhatatlanul, könnyedén végzi az óriási teljesítményt. Egyházi, egyháztársadalmi, vagy kulturális munkára elhívó kérés elől még soha ki nem tért és ez a készsége valóságos lendületet adott főként az egyháztársadalmi tevékenységének. Távoltság, fáradság, ezerféle lekötöttség sohasem voltak akadály ezekben a munkákban.

Szinte aggódunk is már említt, mikor a vezérlő székbe kerül. Érezzük, mérsékelni kell az ütemet. Még az acél sem örökké tartó anyag.

Mint ember és mint lelkipásztor a társadalmi érintkezésben szíves és szeretetreméltó. Csodálatosan türelmes, szelid és jóindulatú

minden panaszkodóval szemben. Nála a zárt ajtó ismeretlen fogalom. Hívei ezért vették körül annyi rajongással.

Ma, mikor egyháznak, iskolának, kulturának és fajunk élete a végső megpróbáltatások csúcspontjára jutott, mikor kiváló elődjének alkotó és teremtő zsenije, hitbéli megújulásunk újjáteremtésének fele útján roppant derékba és a megdöbbenés megtorpanó ereje markolt a szívtükörbe, ezekért a kiválóságaiért fordult feléje a református közvélemény öntudatos elhívó szava. Reménységünket vetjük belé és hisszük és várjuk általa az Úr segítségét. Minékünk csak egyetlen kincsünk maradt érintetlenül: az evangéliumi, elegyítetlen tiszta hit ereje, aztán a szeretet melegsége, a fáradhatatlan munka, bizakodást adó áldása.

Úgy éreztük és úgy hisszük, hogy mind-ezekben tiszta lelkű, igazságos szívű vezérünket és főpásztorunkat találtuk meg Vásárhelyi Jánosban.

Van neki egy titkos erőforrása. A családi élete, a háza falain belül. Ide vitte magával a nemzedékeken átöröklött tiszta kálvinista hitet, türelmet, a szeretelet és a bizakodó reménységet és ez az a hely, ahonnan nap-nap után mindig újabb erőt és biztatást meríthetett lakadatlan munkájához.

A Mindenható őrizze meg néki csonkítatlan épségben ezt a drága erőforrást, minékünk pedig őrizze meg őt törhetetlen hitével és bizakodó munkaerejével hosszú időn át.

DR. BENE FERENC.

Barth Károly küldetése.

A Barth Károly neve világszerte ismert, nemcsak a theologusok előtt, hanem minden komoly és öntudatos keresztyén ember előtt. Barth, a szó szigorú és pontos értelme szerint, *theologus*. Kizárólagosan csak theologus, de minden izében igazán és valóban theologus, abban a legmagasabb értelemben, amelyet csak a legnagyobbak és a legkivételesebb adományokkal felruházottak tudtak eddig elérni.

A múlt század theologiai tudományának az volt a legfőbb igyekezete, hogy úgy elveiben, mind módszerében igazán *tökéletes tudománnyá* váljék, hogy teljesen kimerítse és megvalósítsa azt az egész logikai tartalmát, amely a tudomány fogalmában rejlik. El is érte, hogy már a század második felében a tudományosság legmagasabb csúcsein járt. De azt is elérte, hogy *egyike* lett a tudományoknak. Elérte, hogy nem tekintették többé a többi tudományok közül kirívó, rikítóan más tudománynak, hanem megnyerte azt a szürke polgárjogot, amely minden komoly tudományt megillet. Lemondott ezzel azokról a sajátosságairól, amelyek eddig,

a szürke és átlagos polgári szempontok alatt, gyanussá, idegenné tették, amelynél fogva a szürkehályogos szűk látókörű tudósok igen sokszor kitessékelték a tudományok vásárcsarnokából. A múlt század szabadelvű theológiájára is illik az az evangéliumi ítélet: meg akarta és megnyerte a világot és közben elveszítette a saját lelkét. Elismert tényező akart lenni s lett belőle szegény és kifosztott bérmunkás.

A *theologia tudomány*, de nem az általánosan elfogadott és értékelt tudomány értelmében. Tudomány, de több és más, mint más tudomány. Olyan királyi ékességekkel van felruházva, amelynél fogva *nem egy* a tudományok között, hanem *kivül* áll azokon, mert a tudomány fogalma nem meríti ki a theologia igazi fogalmát. *Barth Károly küldetése abban rejlik, hogy vakító világossággal mutatta meg ismét, hogy a theologia tudomány és a theologia nem tudomány.* Tudomány, mert kérdéseinek értelmezésében ugyanazon logikai szabályok szerint kell eljárnia. A logikai azonosság, a logikai ellenmondás, vagy a logikai kizárás elve, vagy

a logikai módszerek alkalmazása, a logikai rendszerezés követelménye éppen úgy kötelező a teológiára, mint bármely más tudományra. A theologia azonban nem tudomány, mert célja nem merül ki abban, hogy ítéletei az értelem-szerűség és a tapasztalatszerűség követelményeinek megfeleljenek, hanem azoknak ellentmondanak és éppen ellenmondásuk erejében rejlik az igazságuk. A theologia nem az értelem és a tapasztalat, hanem a kijelentés és a hit útján halad. Ezért a hit és kijelentés alapján és útján nemcsak ellentmond az értelemnek és a tapasztalatnak, hanem egyenesen dacol is azokkal szemben. Az értelem azt mondja, hogy minden halandó, a tapasztalat igazolja, hogy minden ember meghal. Hol az értelem jár a tapasztalat előtt, hol a tapasztalat az értelem előtt, a teológiában azonban az értelem és tapasztalaton túl az isteni kijelentésen nyugvó hit ellentmond és követeli megingathatatlan bizonyossággal vallja az örökéletet és kihívóan kérdezi: Halál! hol a te fullánkod? — A theologia nem elégszik meg az emberi logikával, hanem az isteni logika alá helyezi a világot és az embert és felmutatja azt az ellentmondást, amely a kettő között fennáll és folytonos feszültségben tartja az emberi értelmet és eszt.

Barth Károly küldetése abban rejlik, hogy a teológiát ismét visszahelyezte a kijelentés alapjára és rádöbentett arra a nagy igazságra, hogy más az Isten és más az ember, más az Isten és más a világ, hogy Isten és az ember, az Isten és a világ között minőségi különbség áll fenn. Isten nem ember és az ember nem Isten, Isten nem a világ és a világ nem az Isten, tehát Isten léte más síkba esik, mint az ember léte, a világ léte más sorba tartozik, mint az Isten léte. Nincs fejlődés, amely az embert Istenhez juttatná és nincs világfejlődés, amely az isteni tökéletességet el tudná érni. Isten megdöbbenő világ- és ember-felettségét, átruházhatatlan fenségét és kizárólagos úr voltát Barth Károly olyan megrázó erővel hirdeti, mint előtte csak a próféták és a reformátorok tették. Theológiájának az ereje abban van, hogy ítéletes erővel ismerjük fel azt a nagy könnyelműséget, amelyet az Isten nevével elkövetünk. Ítéletes ez az erő, mert beismerésre, bűnvallásra és megalázásra segít. Az ő teológiájának fényében nemcsak ismerjük, hanem megismerjük és nemcsak megismerjük, hanem elismerjük az Istent, mint életünk és világunk egyedüli Urát.

Barth Károly küldetése abban van, hogy az ember eljuttatta a teológiát oda, hogy megismerje és elismerje, hogy az ember nemcsak külső vonatkozásban, hanem a legbensőbb vonatkozásban válságban van és ez a maradandó, ez a mindig tartó válság úgy hozzátapad az emberhez, mint a földi por és a légköri nedvesség. Ennek a válságnak a hirdetéséhez tér ismételtelen vissza, hogy eljuttasson annak a

szorongató szükségnek az ismeretére, hogy *ebből a válságból csak egy váltás vezet ki, az, amelyet Krisztus szerzett. Így válik — a reformátorok útján — a Barth Károly teológiája christológiává és így válik Barth Károly a theologus christologus-sá abban a legmélyebb értelemben, hogy a Szentlélek és az Ige vezérelte alatt meglepő, új világlátásba helyezi azt a nagy titkot, amely Krisztus létében rejlik: Isten emberré lett miérettünk.*

Barth Károly küldetése abban rejlik, hogy hatása alatt a theologia többé nem foglalkozik azokkal az apró mesterkedésekkel, hogyan lehet kibékíteni a hitet és a tudást, a csodát és a törvényt, az örökkévalót és az időt, az istenit és az emberit, tehát hogyan lehet egy nevezőre hozni azokat, amelyek nincsenek egy nevezőn, hanem megmutatja, hogy az embernek el kell jutnia, nem a maga erejéből és akaratóból arra a döntésre, amelyet Isten maga visz véghez s amely által az ember eljut arra a szabadságra, hogy a világ rabságából önként az Isten rabságába lép s ezáltal övé lesz az igazi szabadság, mert Deo servire libertas.

Barth Károly küldetésében lehetetlen meg nem látnunk azt a nagyszerű tényt, hogy ő mialatt a legkifogástalanabb és a legpontosabb tudományos hűséggel dolgozik, tanít és értelem, ugyanakkor egyszersmind prófétai erővel bizonyosságot is tesz. *Igy válik az ő teológiája nemcsak tudománnyá, hanem igehirdetéssé.*

Nekünk transzilvániai magyar reformátusoknak és általában a magyar protestánsoknak különös, egyenesen egzisztenciális okunk van arra, hogy a Barth Károly küldetésének elébe menjünk, aminthogy a magyar protestánsizmusból mi is mentünk először elébe és mi hallottuk meg és mi értettük meg elsőnek azt az üzenetet, amelyet Isten a Barth Károly teológiájának át ennek a mai világnak küldött. Ez a különös ok abban rejlik, hogy a mi magatartásunk és jövőnk egyenesen attól függ, hogy fel tudjuk-e ismerni, hogy a gazdasági-politikai életsíkon túl van és ennek felette van ama lelki sík, amelyet Isten örök terve szerint folytonosan maga épít, hogy oda mentse át mindazokat a javakat, amelyeket Ő maga ajándékoz övéinek, akiket öröktől fogva kiválasztott. Ezt a lelki életsíkot képviseli az egyház. Az egyház egyenesen az a lépcsőzet, amelyen biztosítva van számunkra annak a lehetősége, hogy fel tudunk lépni ebbe az új és örökkévaló élet-síkba. Minden gazdasági-politika sík halálra van ítélve, mert mindenik minden démoni gonoszság színhelyévé vált, tehát élet, megújulás, jövő, győzelem, ifjúság csak ebben a legmagasabb életsíkban van. Az Istenországa nem innen vagy onnan, nem emberi gondolatok útján jön el és nem azokból fejlődik ki, hanem felülről: Istentől, aki egyedüli Ura az időnek és az örökkévalóságnak, a halálnak és az életnek!

Tavaszy Sándor.

Barth Károly pályafutása.

Ezerkilencszázhuszonegyben a német kultuszminisztertől levél érkezett *Safenwyl* kis svájci falu lelképásztorának, a 35 éves *Barth Károlynak*, hogy a göttingeni egyetemen tartson előadásokat a református teológia köréből. 1934-ben, mint a fiatal Kálvinnak-a-francia katolikus üldözések elől, — úgy kellett Bartnak, a göttingeni, münsteri, marburgi, bonni egyetemek világhírű tanárának, a teológiai tudományok többszörös doktorának, a teológiai és egyházi élet reformátori újjáteremtőjének a német modern pogányság nyomására Svájc szabad földjére, Baselbe visszatérni. Visszatérni oda, ahol először látott napvilágot. Október első napjaiban hozzánk érkezik néhány előadás tartására. Ismerkedjünk meg vele.

A Barth-család.

Barth Károly 1886 május 10-én született Baselben. Atyja *Barth Frigyes* volt; aki előbb falusi lelkész, majd a baseli igehirdető-iskola tanítója, 1889-től a berni egyetemen az újszövetségi és egyháztörténeti tudományok tanára. Édesanyja *Sartorius Anna*, testvére a nálunk is ismert ifjúsági munkásnak, *Sartorius Ernőnek*. Barth Károlynak két testvéröccse van: *Péter* madiswili (svájci falu) lelkész, a teológia doktora, Kálvin legmegbízhatóbb objektív ismerője és magyarázója. Másik testvére *Henrik*, a baseli egyetemen a filozófia tanára, főképpen Platon, Kant filozófiájának sajátos magyarázója. A családi elindulás és környezet Barth életében nincs jelentőség nélkül. Amint teológiájában észrevehetjük úgy a Kálvin-ismerő, mint a filozófáló testvér hatását, ha észrevehetetlenül is, de bizonyára épenúgy határozta meg elindulását az atyai befolyás.

Barth a tanuló.

Barthnak ifjúkori kedvtelése az olvasás és írás. Kedvenc olvasmánya Schiller *Tell*-je és Körner *Zrinyi*-je, titokban „drámaíró”. Az iskolai munka kellemetlen teher, de azért második tanuló. Ifjúkorában a konfirmációi előkészítés ragadja meg és van rá kiható befolyással. Amikor elkövetkezik a pályaválasztás ideje, nem lep meg, hogy a papi pályát választja. Később mondja egyszer: akkor még nem tudtam, mit vettem magamra. 1904-től két éven át theologus Bernben, ahol atya professzor. Atyja azon kevés theologus közé tartozott, aki a Szentírást védelmébe veszi a liberális teológia kritikájával szemben. Az apai hatás bizonyára nem maradt el fia életében sem. A fiatal tanuló legkedveltebb olvasmánya *Kant* nagy filozófiai műve „A tiszta ész kritikája”. Mini harmadéves theologus Berlinben Harnack, Kaftan, Seeberg, Gunkel, Holl, mind hírneves tanárok, társaságába kerül. A berlini historiai liberális teológiának lelke Harnack, akinek a szemináriumában foglalja le az ifjú theologus csaknem minden idejét. Ez a teológia bár kapcsolatba hozta Barthot a történettel, megismerteti vele a történeti kutatás módszereit, de a lelkét és a bibliai igazságot érintetlenül hagyja. A negyedév első félévét a tübingeni egyetemen tölti, legnagyobb örömételve az egyházi előadásokban. A IV. év második félévében talál rá tanuló éve nagy tanítómesterére, *Hermann Vilmosra* a marburgi egyetemen. A Hermannal való találkozás fordítja érdeklődését önállóan a teológia felé. Hermann pozitív theologus. Tőle tanulja meg a teológiának, mint a filozófiától független tudománynak értékelését. Hermann mélytűző, meggyőző előadásaiban Barth konfirmációi órái ismétlődnek meg. Hermann az ifjú Barthot a nagy mester erejével büvöli el, úgy, hogy a félév elteltével Barth az egyik marburgi liberális keresztyén lapnál segédzerkesztőséget vállal, csak hogy még egy évet Hermann közelében tölthessen.

Barth a kezdő lelkész.

Mi történik a modern liberális teologia neveltjével a gyakorlati életben? Az, ami a fiatalokkal történni szokott: összecútkozik az elmélet a gyakorlattal, 1909-

ben a genfi német gyülekezet lelkésze. Amint maga mondja: ha valamelyik konzervatív szellemű teológián tanult volna, munkájának volnának legalább módszerei, amikkel operálni tudna, de a modern teologia mindent a történeti-relativizmus-ítélete alá helyezett, vallást, Újszövetséget, Jézus Krisztust egyaránt s a fiatal 23 éves lelkész aggódik, hogy igehirdetésében ilyenformán nincs mit mondania. A liberális teologia alapján állva vagy igen sokat, vagy igen keveset prédikál, csak nem azt, amit kellene. Prédikálnia azonban kell, a gyakorlati munkának a terhét hordoznia kell, de elmélet és gyakorlat már nincsenek összefüggő kapcsolatban. De azért még tanul teológiát, hogy megszerezze a doktori címet. A liberális teologia nem nyújtott segítséget a gyakorlathoz s gyakorlatában hiába fordul irányításért e teológiához.

Barth a falusi lelkész.

1911-től a *Safenwyl*-i kis falusi gyülekezet lelkésze. A gyülekezet alkotó eleme a gyári munkásság és szegény parasztság. A falusi lelkész itt új légkörbe, új emberek társaságába, új feladatok elé kerül. A teologia elfakul s az élet valóságos kérdése a szociális kérdés lesz. Szakít a tudományos teológiával való foglalkozással, de igehirdetésére lelkiismeretesen exegetikai előtanulmányozással készül. Munkái között gondos készülettel végzi a konfirmációi előkészítést. Belekerül a Raguz-Kutter radikális vallásos szociálmunkásnak áramlásaiba, a szociálmunkás küzdelméről reméli Istenországának közeli megvalósulását. Fiatalságának minden hevével ott él ebben a mozgalomban, azon gondolkodik már, hogy szociálista-párti programmal képviselőiséget vállal. Teologia helyett gyári üzemtanokat, munkabér rendszereket, munkásbiztosító törvényeket tanul. Meddig tartott ez így?

Barth találkozása Blumhardttal.

Pályafutásának legmélyebb pontja 1914. A háború bombája lelkébe csap és rommá töri szociálista eszmévilágát. Az egész világon a radikális hitelenség ágyulövései bömbölnek. S az ő szociálmunkás is ennek a világromlásnak és hitelenségnek nemcsak áldozata, hanem eszköze, részese. A szociálmunkás sem tesz semmit a háború megakadályozására, az egyház is fegyvereket áld. Szociálmunkása méltatlanná lett a neki szánt világtörténeti szerepre. Az ábrándok világa összeomlik Barthban. Súlyos lelkiválságban látja magát és a világot.

Ekkor irányul rá figyelme egy württembergi pietista papnak, Blumhardtnak igehirdetésére. Kezdi tőle megtanulni, hogy ki az igazi papi ember. Ennek a megragadó Blumhardtnak egy áhitat-könyvről mondja: „Nem okoskodik és nem vitatkozik és nem politizál és nem filozófál. Problémákat nem kezd ki, fejlődési vonalat nem húz, rendszert nem épít; a mi szorongató kérdéseinkre néma marad, hogy vajjon: idealisztikus, vagy realiztikus? Nacionális vagy internacionális? Barátságosan, de teljesen részvétlenül halad el az orthodox és liberális és mellettük szociálista theologusok mellett... Nem cáfol senkit, de nem is ad igazat senkinek. Nem köti sem magát s nem köt másokat sem egyértelmű formulákhoz... Semmi szellemességet nem akar mondani, sem görögötzet felbogatni, sem senkire lecsapni, hanem mondja egyszerűen *Isten világának igazságát*, úgy, amint találkozott vele.” Hallja *Kutter* tanításának egyre ismétlődő refrénjét: *Isten: Isten*. A találkozás teljessé teszi a csőd felismerését, az illúziók összeomlását. Ez a csőd és ez az összeomlás a történeti fejlődés és tökéletesedés elvét hirdető liberális teologia csődje és összeomlása.

Megújul az igehirdetés Safenwylben.

A kiábrándulás nem vezetett letargikus levertséghez. Az a felfedezés, hogy Isten országa nem szociális eszmék, sem pedig — amint a teologia hirdette — a lassú emberi tökéletesedés megvalósulása, hanem *Isten*

újjáteremtése, Isten teremtői ténye, új alapot és új hangot ad igehirdetésének és munkájának. Most egy dolog a fontos: mondani Isten világának igazságát. S ezt Barth Thurneysennel, a szomszéd falu lelkészével mondja is. A falusi gyülekezetben szenvedélytől, mély tüztől áthatott, de mégis egyszerű, érthető beszédek kezdenek elhangozni arról, hogy mit nem tud az ember és *mit tud, mit tehet Isten*. „Ime újjáteremtek mindent.“ Ebből az időből „Suchet Gott, so werdet ihr leben“, Keresétek Istent s akkor élni fogtok címen egy Thurneysennel kiadott prédikációs kötetét ismerjük. Ez a kötet bizonyossága az Isten-megtalálásából született új igehirdetésnek. „Mit akarunk ezzel a könyvvel? — kérdezik az előszóban. — Embereket keresni, — embereket, akik velünk együtt nyugtalankodnak, hogy Isten olyan mélyen elrejtette magát a mai világtól és a mai egyháztól, de velünk együtt örvendenek, hogy ő mégis kész áttörni minden akadályt. Erről a nyugtalanságról és erről az örömről szeretnénk *beszélgetni* olyanokkal, akik erről talán *hallani* szeretnék.“ És ez az igehirdetés szőlőről-évrre a kis svájci falu református gyülekezetében.

Megszóal a Biblia.

Barth a Bibliát nagyon jól ismerte eddig is. Hiszen igehirdetésére mindig komolyan, a tudományos szövegmagyarázás elvégzésével is készült. Csak egy baj volt. Azzal a szemüveggel olvasta, amit a liberális teológia adott neki. Az előítélet homályán az ember Istene, a pogány Isten eddig nem szólt meg. A nagy kiábrángulás után újra előveszi Bibliáját s olvassa kevesebb fenntartással, készséges bűnbánattal, úgy, mint *Isten személyes üzenetét*. És a Biblia egyszerre a legidősebb könyvvé változott. Ekkor érezte Barth Thurneysennel együtt a szükségét annak, hogy hozzákezdjen a legaktuálisabb papi feladathoz, a Biblia tanulmányozásához, a teológiai munkához, amit most neki az igehirdetés érdeke parancsolt. Hét évvel a teológia elvégzése után a két falusi pap előlkezdi a teológiát, mintha első évre iratkoznának. 1916-ban asztalára teszi Pál római levelét, az eredeti szöveget, néhány kommentárt, a Lutherét, a Kálvinét s két éven át nem tesz egyebet, minden szó újra értelmezésével hallgatja és lejegyzi, amit Isten neki szól. S e személyes üzenetek feljegyzéséből nem akarva is megszületik élete első nagy műve: a Römerbrief, a római levél magyarázata.

A nagy kő a teológiai és egyházi élet posványában.

Amiképpen a tóba hajított kő a partig hullámgolyókat rajzol és megmozgatja a tó vizét, úgy mozdította meg a Barth Römerbriefje 1919-ben a teológia és egyházi élet csendes, de poeványos vizeit. Szenvedélyes a hangja éppúgy, mint igehirdetésének. Ez a könyv nem teológia és nem tudomány s mégis tudományra és teológiára egyaránt legnagyobb befolyást gyakorló alkotás. Miért? Mert ez a könyv a bibliai élet megmozdulása és behatolása minden egyházba és az élet minden viszonylatába. A próféták, az apostolok, a reformátorok hangja szólal meg ismét. A véznatermetű és elhaló hangu ember hangja gyorsan hallatszani kezd az egész világon. Szenvedélyes kritikával fordul a most már biztos alapra talált Barth a teológia és az egyház ellen. Az ellen a teológia ellen, amely olyan sok mindenre megtanít, amely egyszerű tudományos teljesítményeket produkál az íróasztal mellett, de a nyomorúságban, bajban, kísértésben, veszedelemben, küzdelmekben és feladatok között álló egyházat és gyülekezetet nem tanítja meg, hogy Istent szeresse, félje és tisztelje. Az ellen az egyház ellen, amely olyan éhes és szomjas arra, hogy itt a földön nagyokat alkosson, alapjában véve pedig örökösön beteg és egyik beteg-ágyból a másikba tekszik.

A teológia legyen a Kijelentés teológiája, az egyház legyen az Ige — egyháza. Ennek az üzenetnek szenvedélyes elhangzása nem maradt nyomtalan. Az

egyszerű falusi lelkészt szidják vagy követik. Könyvét rövid idő alatt öt kiadásban 16.000 példányban olvassák.

A tudós theologus Barth.

1921-ben a göttingeni egyetem tanára. A fiatal, *Sa-fennyyl* faluból a támadás és a lelkesedés pergőtüzébe került professzort rövid időn belül öt neves egyetem tanszékére hívják meg és több helyen a teologia doktora címmel tisztelik meg. Göttingen, Münster, Marburg, Bonn, Basel pályafutásában csak külsőleg jelentenek más-más állomást. Hitében, teológiájában ma is a reformatori theologus, a Römerbrief írója. Tudományos munkájában még a Filippi és Korinthusi levélhez írt kommentárjai, két kötetben összegyűjtött előadásai, öt kötetes dogmatikájának megjelent első kötete, a *Theologische Existenz Heute* sorozatban megjelent számos tanulmánya munkásságának bizonyágtevő kövei.

Barth Károly rövidesen személyesen is hozzánk érkezik. A tettek, a gyakorlat emberei tudóskodó élihetetlenséggel vádolnak talán, hogy Barthot ismerjük, szeretjük és követjük. E róla feljegyzett néhány sorból kitétszik, hogy a tuuós theologusok nem könyvtárszobában és íróasztal szüületnek, hanem a vállalt feladat kényszerítésének szoros kapuján át jutnak el oda, hogy kiérdemeljék ezt az elnevezést: theologus. Theologusnak lenni nem született kiváltság, hanem az Isten iránti engedelmisségből született ajándék és kötelesség. Ezért érdekel minket Barthnak nem a kARRIERE, hanem küzdelmes pályafutása és ezért hallgatjuk őt személyesen és örömmel.* *Dávid Gyula.*

* Ha valakit Barth pályafutása bővebben érdekelné, szerezze meg és olvassa el Török István: Barth Károly teológiájának a kezdetei c. pompás kis könyvét, akinek személyi adatközléményelt e cikkben én is felhasználtam. — Beszereshető az: Ifjú-nál is.

Barth Károly látogatása Tránszilvániában.

Barth Károly, a baseli egyetem teológiai fakultásának tanára, az új református gondolkodás megindulásában Isten hatalmas eszköze és a református gondolkodás legbátrabb mai harcosa, október hó elején hozzánk érkezik és teológiai fakultásunkon négy előadást fog tartani.

Barth Károly Vasady Béla dr. teológiai tanár, titkára és Pestalodzi, baseli kereskedő társaságában járta be Délkelet-Európát és itt felkeresi a különböző teológiai fakultásokat és protestáns egyházakat. Szoros barátság fűzi Pestalodzi úrhoz, aki saját gépkocsiján utaztatja a kiváló theologust.

Hozzánk körülbelül október 3—4-én érkezik meg az illusztris társaság és 5—6-án fog Barth Károly a teológián három előadást tartani a predesztinációról. Negyedik alkalommal megbeszélés fogja követni az előadást. A predesztináció központi kérdéséről tart előadást egész útja alatt.

Nálunk a teológiai fakultás vendége lesz. Itt tartózkodása idejére teológiai fakultásunk szívesen látja régi növendékeit: a lelkipásztorokat és egyházunk érdeklődő vezető tagjait.

Egy-egy nagy nyugati professzornak: Niebergallnak, Makinthosnak vagy Brunnernek látogatása mindig kitérőhöz nem áll rányomta a maga bélyegét egyházunk életére. Egészen bizonyosak vagyunk, hogy Barth Károly látogatásából is gazdag gyümölcsök fognak fakadni teológiai gondolkodásunkban és egyházi életünkben.

Lapunk ezt a számát javarésben Barth Károly eddigi működésének, hatásának és jelentőségének ismertetésére szenteltük, hogy nagyjelentőségű látogatását ezzel is előkészítsük.

Barth Károly egyházpolitikai küzdelme.

I. Németországi események. II. Barth Károly elvi állásfoglalása. III. Barthot megfosztják egyetemi tanszékétől.

Amikor egy „theológusnak” egyházpolitikájáról tanulmányt írok, kénytelen vagyok előrebocsátani, hogy az „egyházpolitika” szó nem a szoros értelemben értendő, különösen nem, ha Barthról és az ő „egyházpolitikájáról” van szó. Tudvalevő, hogy ép Barth az, — mint a jelen tanulmány is igazolja — aki legkevésbébbé tűrné, hogy az egyházba bármiféle politika behatoljon. Ráfogás lenne, ha Barthot egyházpolitikuskának neveznék, mint ahogy ráfogás az is, hogy ő „dialektikus” * — mert ő theológus, a szó nemes értelmében. Mégis mivel a címben levő szó használatos, a félreértések elkerülése, a dolog könnyebb megértése végett a tanulmányban is meghagyom, de alatta sosem politikum, hanem Jézus Krisztus egyházáért folytatott földi küzdelem értendő.

I.

Az 1918-as összeomlás óta úgy a német állam, mint a németországi evang. egyház nagy átalakuláson ment át. A liberalizmus 200 éves hatását újabb fordulat változtatta fel. A nemzeti szocializmus hajnala az állam- és népeszméjének újabb megvilágítását adta, az egyház célja pedig az újabb állami alakulatok közötti evangéliumra épített erős, lélekkel teljes egyház lett. Az 1918-as szellemi harcokban népi forrásokkal való foglalkozás között tisztázódott a népiség lényege, fogalma. A nemzeti szocializmus népmozgalommá lett. Ez áramlat megmozgatta az egyházat is. A népi, nemzeti törekvés minden bolsevizáló fegyelmellenség ellen tört s ez a politikai hatalom részéről jövő magatartás a keresztyéniséget is gondolkodóba ejtette s tette készte. Az egyházban népi törekvés halmazával találkozunk, mely az egyházat a nép életével legbensőbb kapcsolatba hozta. Ez áldásos törekvés azonban elfajult. Némelyek már az egyház eredetét, célját és létjogát a nép életéből akarták magyarázni, népi vallást akartak létrehozni (mint pl a magyar hadúr-é). Azt hirdették, hogy a keresztyéniséget vagy meg kell változtatni, vagy teljesen mellőzni, ha a német népiségnek nem felel meg, az egyházat nemzeti egyházzá kell átalakítani. Tehát Jézus Krisztus egyházában — mely az egész világra szól — az emberek saját népiségüket, nemzetiségüket akarták normává tenni.

Az utolsó 20 esztendő szellemi áramlatainak zürzavarában az egyház kebeléből olyan áramlat indult, mely az egyházzal, annak lényegével, forrásával, hivatásával foglalkozott. Ennek hatása nemcsak a németországi protestántizmusra, hanem a világprotestántizmusra hatott. Megítélte a liberális, romantikus, ideálta törekvéseket az egyházban, melyek a nép életét megüresítették. Ez a politikamentes egyházmozgalom a reformatori evang. hittel, Isten Igéjével, az Irásban található ember-, világ-, nép-, egyházzal szóló evangéliumi igazságokkal foglalkozott. Ez a hit- és egyházmozgalom — melynek egyik legjelentősebb harcosa Barth — Isten előtti csendességben született, majd magához ragadta az egyetemi tanszékek elfoglalásával a fiatal nemzedéket s a theologiai utánpótlás jelentős tényezőjévé lett. A theologusok komolyabban csatlakoztak (úgy az ifjúság, mint a lelkészek) s az utóbbi években már az egyházközségekben tapasztalhatuk áldását. Ez az irányzat az egyháziatlan, keresztyéntelen egyházi vezetőség (később a német keresztyének) ellen vette fel a harcot az Ige fegyverével, de sosem erőszakkal vagy az államhatalom igénybevételével.

Amikor 1933 januárjában a nenz. szoc. mozgalom

* Ilyen kifejezés: „dialektika theologia”, theologiatlag értelmellen, mert sosem lehet „theologia”, hanem filozófiailag meghatározás s alatta olyan filozófiailag irányt értendő, melynek a theologiahoz is van köze. A „barthianusoktól” vagy ellenfeleiktől sok olyan dolog származott már, amire Barthnak semmi köze. Egyik angliai előadása alkalmával örömmel állapították meg az angolok, hogy „Barth nem barthianus”.

jutott államkormányzáshoz, e fiatal, alakulóban levő egyház nem tudott eléggé érvényre jutni, jóllehet csaknem teljes kibontakozásban volt s az új állam még egy nem teljesen öntudatos új egyházzal állott szemben, olyan egyházzal, melynek élén inkább egyházszínezetű néppállamfők kormányoztak s nem az evangélium szellemétől áthatott néppásztorok. Megalakult a hitleri néppállam, egységes politikai hatalom s ugyanakkor olyan egyházi mozgalom alakult s lett urra, mely nem az egyház lényegéből s belső szükségéből született, mely bár egységet akart a kisebb (28 részből álló) egyházak között, de nem a Lélek által egységet, hanem a német birodalmi, politikai céloknak megfelelőt. Megkezdődött a nagy harc az egységes állam politikai eszméjétől fűtött egységes-egyház megalakulására (Hossenfelder!), mely harcban az új egyház, az alakulóban levő egyház igazságait s erőt figyelmen kívül szerették volna hagyni a nemzetiek, német keresztyének baloldali képviselői s a csirában levő hitvalló egyház állami hatalommal való letörésére vállalkoztak. Nagy tévedésük, hogy a népi szellemet, népi feljülést az egyház újjászülésétével tévesztették össze, mert népiségből és erős államhatalom folytán keletkezett lelkesedésből még sehol sem született egyház, a Krisztus egyháza. Keresztyén egyház sosem jöhet létre népi, faji, természeti adottságból s erőből. Ennek az evangélium szerinti igazságnak legnagyobb képviselője Barth, az akkori bonni egyetemi tanár volt. Szerinte az egyház létrejöttének törvénye a Szentírásban és pedig az Ó- és Újtestamentomban és a prédikációkon keresztül ható Szentléleknek munkájában gyökerezik. Ez a Szentlélek nemcsak hogy nem akadályozza, hanem egyenesen és egyedül teszi lehetővé, hogy az egyház, mint egyház, népegyház legbensőbb kapcsolatba juthasson a néppel. A csak népi újjászülés egyformán vezethet — s mint bebizonyult, vezetett is — német hitmozgalomhoz, mint a keresztyén hit gyökere elvetéséhez.

A vallásharc eredménye 1934-ben a német ev. egyház hitvalló gyülekezeteinek kialakulása, frontjának megerősödése lett. Ebbe tartozik legelőbb lelkész és egyháztag, vezetője D. Koch elnök, ide tartozik a bel- és külmisszió szolgálata, az ev. egyetemi tanárok nagyobb része s csaknem az egész fiatal theologusok serege. Az 1934-es hadszíntér: Lelkészek szövetségszövetsége, hitvalló egyház s velük szemben a nagyon differenciált német keresztyének csoportja, élükön Müller birodalmi püspökökkel. (Jobbszárny: Fezer, Gogarten hajlanak a hitvallók felé, mérsékelt és a Hossenfelder-i, thüringiai és rajnai radikálisok, kiknek céljuk a hitvallás feletti nemzeti egyház megalapítása, balszárny: Krause hível s a nem keresztyén német hívők: Hauer, Bergmann Darre stb. és a Tannenbergs szövetség.) Barthnak és hitvalló felelőnek az azzal az áramlattal kellett küzdeniük, mely összecserélte a népi erőt az egyházzal, az egyház módszerét az államával, aminek következménye nem is lehetett más, mint hitbeli megüresedés, egyházjog szétesése, vallási összeroppanás. Barthék érdeme, hogy kimutatták, hogy a német hitmozgalom nem hit-mozgalom, hanem politikai. A német keresztyének egyházmozgoló erőszakos működése ellen épp a gyülekezetek keltek fel, azok a gyülekezetek, ahol Barthék nyomán az egyház lényegére, hivatására felelősködtek a hívek s a rájuk erőszakolt német-keresztyén lelkész helyett hitvalló lelkészt kértek. A német keresztyéniség módszere az örökös Führer-re való hivatkozás, nemzeti szocialistákhoz való hűség s mindenki más államellenesnek, nemzeti szocialistaellenesnek festése. Megfélemlítéssel, gyanúsítással, erőszakkal, államhatalom igénybevételével dolgoztak az egyházban. A hitvallók pedig a gyülekezetek öntudatosítására, evangéliummal táplálására törekedtek s ebben van nagy

jelentősége és érdeme Bartha-nak, aki minden gyanúsítás, üldözési kísérlet ellenére helyét megállotta: tovább harcolt az Igével akkor, amikor az országos evangélikus egyház két részre vált s az egyház hitele megingott s elegendővé vált a német népet, hol a német keresztyének uralkodtak. Barth a hitvalló csoportban látta a jövő egységes egyháznak alapját, jóllehet erről a csoportról terjesztették a rossz hírt: „politikailag megbízhatatlan.” (A német keresztyének a helyzetnek hamis megvilágítását adták, amikor azt a beállítást terjesztették, hogy az egyházban azért folyik a harc, mert a néptől idegen, megkövesedett, vallásilag gyenge, politikailag reakcionárius egyházkerületi lelkész-egyház áll szemben az ifjú „élő népegyházzal”, mit persze a német keresztyének képviselnek. Jobbszárnyuk ezt hamisnak nevezte.) Barth egyházpolitikai működését az evangélium szabadsága, Krisztus földi egyházának hatalmasságoktól való távollatása vezette, mivel szerinte a Szentlélek a Szentírás Igéjén keresztül szabadon kormányoz. Emberi jogtalanságok, tévelygések, világias, egyházatlan hajlamok, hitellenység és csüggedés közepette született meg az új egyház, a hitvallóké, ott kell élni, hol az egyház már kihalófélben volt, hol az áldozat, a szenvedésre készség megfogyatkozott; hol az Igét tisztán hirdették — politika, emberi tekintély — patronátusmentesen. Barth dogmatikus felfogásának az egyház lényegének fogalmi tisztázása a gyakorlati életben nagy hatással volt. Az állami, népi felfogással szemben harcolt épp az állam és a nép érdekében, mert ha a tiszta evangélium hirdetése helyett világnézeti vagy politikai anyaggal higitjuk az evangéliumi igazságot — úgy mond — annak rombolása épp az állam és a nép életében mutatkozik. Ha a német keresztyénység lényege s módszere, egyházvezetése minden barthi ellentét nélkül sikerült volna, a következő néhány évtizeden belül megérte volna Németország a rettenetes egyháziatlanságot, mely a nép számára legnagyobb veszéllyel járt volna. Németországi protestánsizmus apró szektára szakadásának megakadályozása Barth Barth egyházpolitikai működése folytán volt lehetséges. Ennek érdemét még a baloldali nemzeti keresztyének sem vitatják el tőle.

Az evangélikus egyháznak lényegénél fogva, kezdet óta volt kapcsolata a néppel, az állammal. Az államnak sem lehetett az az egyház közömbös, mely reformációi örökségképpen hirdette, hogy a felsőbbségnek engedelmeskedni kell, nem felsőbbé, hanem Isten akarata miatt, mert mi Isten gyermekei vagyunk, továbbá, hogy annak kezében „nem a szeretet virága, hanem a kard helyzetett.” Ezért a német keresztyén pásztorokhoz nem illő eszközöz, politikai hatalomhoz folyamodásuk, amivel egyházi célt akartak volna elérni. Eredménye szegyeitjes, folyton felszülő bukdás lett, mert meghamisították az egyház lényegét. Ezzel szemben a hitvallók harcoló eszköze a szellemi fegyver, igazságtudat, megalkodás, a szenvedés, üldöztetés hősiessége vállalása: az önfeláldozás. Ebben tünt ki Barth: az 1933. jun. 24-iki egyházkomiszár állami kinevezésével kapcsolatos elvi tisztánlátás érdekében kiadta a „Theologische Existenz heute” 1. számát. Benne kifejtette, hogy a birodalmi egyház megalapítása erőszak, a reformáció egyházában az autoritatív szellemi vezérrel rendelkező püspöki hivatal megengedhetetlen, mert theologikailag és dogmatikailag hamis. Lelki vezérünk Jézus-Krisztus lehet. S végül harcol a német keresztyének ú. n. „hitmozgama” ellen, mely hit-mozgalom a nemzeti szocialista állam fenségét nemcsak polgári kötelességből, politikai meggyőződésből, hanem az egyházhite szempontjából is el akarta ismerni s a Jézus egyházát az árja keresztyének egyházává tenni.

II.

Barth egyházpolitikája az evangélium egyház jövőjére, felelősségteljes megtartására irányult s nem valamilyen véleményből vagy akaratból, hanem a hitbiztonságából fakadt. Az evangélium szabadságának védelmére kelt fel. Az „evangélium” Barth egyházpolitikai

harcaiban speciálisan azt jelent, hogy mi emberek nem vagyunk magunkra hagyva, sem sorsunkra, sem jó vagy gonosz emberekre bízva, sem a halálnak átadva. De magunk erejében sem bízhatunk, sem jó, sem rossz tulajdonságunkból, okosságunkban, hanem egyedül az Úrban, aki jótáll értünk, mintahogy a gazdag jótáll szegény felebarátjéért, mert testvére. Az evangéliumnak mint Isten üzenetének tartalma csak szabadság folytán hallható, ha nincs megkötve. Az evangélium hallgatása nem a természeti emberi élet kiszélesítése, folytatása, hanem új születés, új kezdet az emberben s ehhez az új kezdethez szabad levegő, napfény szükséges. Hitvallásunk szerint Isten üzenete egyetlen vigaszunk életünkben és halálunkban. Ezt a vigaszt nem hallhatjuk a törvény azon tanítása nélkül, hogy rajtam kívül más Istened ne legyen. Barth elismeri a magas ideleket, értékes javakat, művészetet, erkölcsöt, ismeretet, családot, magánjogot, a népjogot is, de mindezek felett az Isten uralkodik s egy vigasztaló van: Krisztus. Vagy mindent jelent számunkra az evangélium, vagy semmit!

1. Barth egyházpolitikai elveit harcain keresztül, magánbeszélések, előadásorozatokból könnyen megállapíthatjuk. Ezeket is keresztül húzódik sajátos theologiai gondolkodása, mely a theológiába is becsúszott filozofiai gondolattal a „so wohl als auch“-al szemben mindig az „entweder — oder“-t állítja. Szoros összefüggésben állanak a Kijelentéssel és egyházfogalommal. A barthi-egyházfogalom elismeri a világeremtésével, bűnessel való kapcsolatát. Elismeri, hogy ahol emberről beszélünk, ott kultúráról, természetéről, történetéről, népről, fajról van szó — s emellett azt hangsúlyozza, hogy mindezek meg együtt sem teszik az egyházat egyházzá s egy egyház mint egyház nem ezen tényekből érthető meg, hanem az evangéliumból. Ez abból áll, hogy az Isten adta önmagát értünk s nem mi áldozzuk fel magunkat Néki. Épp az emberi kultúrának, természetnek, népnek és államnak van szüksége olyan egyházra, mely nem az államhoz, néphez, kultúrájához láncolatot, hanem az evangélium hirdetéséhez hű. Az egyház az, melynek léte vagy nemléte sosem lehet természetileg lehetséges, kultúra, valamely nép, a' am történeti-korszakának függvénye. Az egyház csak Urától, Fejétől függ; nem idői, hanem örökké érvényes Igét hirdeti.

2. Az egyház elhívott tanítóinak, prédikátorainak theologiai léte az egyházban van. Ez a léte a különbözően léte (mint ember, apa, fiú, német, polgár, gondolkodó, nyugtalan szív hordozója stb.) mellett semmi egyéből nem táplálkozik, mint Isten Igéjéből. Ez azért kell így legyen, mert különben azt bizonyítandó, hogy egyes dolog elintézése, bármely kérdéslinke helyes fölélet másfelől jöhetne, mint egyedül Isten Igéjéből, Istentől, aki Teremtő, Megváltó és Ivezető. A fejedelemségek és hatalmasságokkal szemben is Isten nem keresetlő más helyet, mint az Igében, az Ige és Jézus Krisztusban, Jézus Krisztus pedig a teljes Szentírásban. Ha az egyház tanítói, prédikátorai előtt nem ez lebeg, akkor egyházpolitikusokká válnak. (Politikusnak, egyházpolitikusnak lenni nem megvetendő dolog, működésük mégis más, mint a theologusé.) Vétkeznének Isten és a nép ellen, ha olyan feladatot akarnának megoldani, mely nem redjük bízott.

3. Az egyház feladata semmi egyéb nem lehet, mint valamely népnek, annak államában az Irásból olvasott Ige hirdetése. Nem hirdetheti a „történeti órá”-ból (ami alatt a mindenkorai politikai helyzet értendő) vagy a sorskönyvből, természetből, tapasztalatból, észből vett igazságokat az Irásból vett igazság mellett, mert a totális állapotban élő nép is Isten kegyelméből él. Tehát nem hirdetheti az 1933-as forradalmi élményt, mivel a reformáció egyháza nem hirdetheti a római egyház természetkönyvét a kegyelem mellett, mint ahogy a német keresztyének tették („Mivel mi árja fajú, német néphez tartozók s most a német nemzet nemzeti szoc. államába s ez a tény a hitünket, a hirdetett, a hallott evangéliumot, az egyház egész alakulatát lényegesen és döntőleg meghatározza.”) Az evangéliumot nem érthet-

jük meg német voltunkból, mert ez nem reformáció, hanem deformáció, mondta ki a szentenciát Barth.

4. Az egyház feladata, hogy a népek, államban az Urat, vagyis az Urístenet, mint mindenekfeletti Urat, annak szigorúságát és kegyelmét hirdesse. Tehát sem internaconális, sem nacionális nem lehet.

5. Az egyház feladatának van idői és helyi meghatározottsága. De ezt ne értsük félre. Az Igét a mai időben a fölakerektségnek meghatározott pontján, földterületén, földi hazában élők között kell hirdetni, olyan viszonyok között s helyen, ahol az emberek saját útjukon járnak, saját földjükhöz hlvék. Mégis az egyháztagság nem vérségi és faji tagságtól függ. Szentlélek és keresztség tesz egyháztaggá. Ha a zsidó keresztyéneket az egyház kizárja, vagy másodrendűnek minősíti, megszűnik keresztyén egyházjellege. Ezért az egyház feladata látható oldalának függetlenségét és önállóságát megvédeni, rendje érdekében földi hatalmasságokkal szemben küzdeni. Minthogy élete sem légüres térben van, úgy harcait is ebben a világban s ezen világi hatalmasságokkal szemben kell felvegye. (Az 1933-as harmadik birodalom ugyanazt tette, mint az 1918-as állam, felszólította az egyházat, hogy államegyházzá legyen, ami azt jelentette, hogy valamilyen állami világnézet, állammorál helyettesítse az evangéliumot. Ha ezt az egyházi vezetők megengedték volna, megszünt volna az egyház egyházi jellege politikai tényezővé alakulván s ez nem az államnak, hanem az egyháznak lett volna bűne.)

6. A Theol. Existenz heute 5. számában nyíltan bevallja Barth, hogy nem nacionálszocialista. Ellenzi a nacionálszocializmusban védelmét kereső theológiát, jölehet nincs ellene a nac.-szocializmusnak, mint állam- és társadalomrendnek. Hirdeti az egyháznak állam, társadalom fölé rendeltségét, mert az állam és társadalom tulajdonképpeni döntései nem az államban vagy társadalomban, hanem az egyházban történnek, annak területéhez tartoznak. Egyház az államban is, társadalomban is egyház legyen... „ezért akarok én dolgozni, harcolni — írja — s nem egyébert... ez szenvedélyes egyoldalisággal önmagáért, tehát programra, állam vagy társadalomra való tekintet nélkül kell történnék... ha e munkában politikai oppozíciót alkotnék, akkor épp abba a hibába esnék, ami a német keresztyéneknek eltilendő...“ Itt nem a német egyház esetleges tévedéséről van szó (amikor egyházpolitikai harcot kell vívnia), hanem az egész keresztyén egyház közös szükségéről s ha más államban s más jorma között élt volna Barth, ott is felkelt volna az evangélium érdekében — írja külföldi barátainak.

7. Egyházpolitikai küzdelemben megalkuvást nem ismerő kizárólagosság vezette. Jelszava a „rück-sichtslos und fröhlich“, azaz kíméletlenül és vidáman ellentállani. Nem tudták semmivel sem lekenyerezni! — A birodalmi egyházkormányzat 1933 okt. 31-én az új theologiai kamara tagjául hívta meg, de Barth magához következetes maradván visszautasította azt, sőt a rajnai konzisztórium theologiai vizsgabizottság-tagságáról is lemondott. Mindezt azon megfontolásból tette, hogy bebizonyítsa, hogy „ilyen“ egyházkormányzathoz neki semmi köze. Nem akarta, hogy az együltiműködésben, — még ha az személyére nézve előnyösnek látszott — azt a látszatot keltsék, hogy az eretnekekkel, „egyházbitórlókkal“ egyetért, vagy tettüket elnézheti szent harag nélkül. A jobboldali „fiatal reformatori mozgalommal“ sem értett egyet, mivel szerinte az sem volt elég radikális. (Ez egy pontban, a módszereiben nem tudtam Barthot helyeselni. Itt sem lett volna szabad „barthianussá“ válnia, tartott volna ki alázatosságában. Persze kívülről véleményt mondani nem nehéz dolog részéről. Barth tudja, hogy miért nem bírta tovább.)

Egyházpolitikai harcai kapcsán elvileg tisztázta a gyülekezet hitvallásának lényegét, a hit közös megvalósításának fontosságát és pedig gyakorlati eredményt. Igaz ugyan, hogy erről már Svájcban tartotta előadását főleg, mégis a szívéhez nőt németországi hitvallókhoz is eljutott nyomtatásban s hitükben

erősítette, harcukban kitartóvá tette. Elvet: a) Egyház ott van, ahol az emberek Jézus Krisztust közösen hallgatják s egymásért közösen felelősek. b) Az egyház szükség szerint megújuló munkája a Krisztus melletti bizonyosságtétel hitvallás formájában. c) A hitvallás tartalma: Jézus Krisztus az Úr az egyházban, mert Ő a mindeneket hordozó, megtartó, uráló Kijelentése Istennek — d) — A hitvallás Isten létele az egyház felett, egyházfegyelmi eszköze, tisztító folyamat. e) A hitvalló egyház mértékadása, tekintélye az ecclesia una sancta catholicia et apostolica-ból, vagyis az egy, láthatatlan egyházzal kapcsolatos viszonyból, megkööttségéből származik. f) Hitünket nem a politikai megszorítások, hanem a Szentlélek szabadságában valhatjuk meg. Megvallásunkat úgy kell kövesse hitünk, mint a „villámait a dörgés“. g) Ahol hitvallás van, ott harcai a szent egyház a tévelygésekkel szemben, ahol azonban különféle mozgalom van, ott a szektáskodás tévelygése is közel van. A Szentléleknek nincs szüksege mozgalomra, legtöbb mozgalom az ördög mozgalma.

III.

Barth sokban különbözik a csak theoretikus, szobatudósoktól, jóllehet elvi mélysége kétségtelen. Egyházpolitikai nézetét nemcsak szájával szölte, hanem műtük testében-lelkében szenvedett. Azért nem lehet tovább a bonni egyetem professzora, mert inkább akart engedni Istennek, hogy nem az embereknek. Benne nem a zseniális embert csodáljuk, hanem az Isten Igéje súlya alatt meghajló, engedelmesskedő, magát Isten jelenlétében megalázó szolgát szemléljük, ki tudatában van annak, hogy ki az ő Ura, akit szolgál. Szerette sorsát... pedig 1933—34 ben sejtettük, sőt szinte mindenki tudta, ő a legjobban, hogy sorsának vállalása magát és családját veszélybe boríthatja állásából való elbocsátásával. Barth Károly minden alázatossága és szelidsége mellett az a kemény, szüdr magatartása kívánista, aki dacolni is tud s ezt nem keserű-faradt erőfeszítéssel, hanem élettelen humorral teszi. 1933-ban, amikor a Theol. Exist. heute 1. számát (angol, francia, holland fordításban is megjelent) megírta s benne egyházpolitikai magyartartásának (az akkori legaktuálisabb viszonyok között) kifejezést adott, maga megmondta: ez az én hatyudalom a forradalmi levegőjű Németországban. Nem ez volt. Világhírű professzort, kit úgy a franciák, angolok, hollandok, mint az amerikaiak igen becsülték, nem lehetett nagy kockázat nélkül állásából elmozdítani. A nemzeti forradalom első évében a németeknek nagy szükségük volt a jóhírnévre. A különben is sok, külföldön elterjeat dñhir ellen állandóan kellett küzdeniök s ha Barthot menesztik egyházi, theologiai nézetéért, ha a reformáció hazájából theologiaiban elismert nagy szellemet, az elavult theologusok nagy ellenfelét, ép lelkiismereti, meggyözdésbeli különbözés miatt, — többet rontott volna a nemzeti szocialistáknak, mint a zsidók elleni bojkott megisméllése. Ezért egy ideig óvatosak is voltak vele szemben. A helyzetnek Barth is mestere. Ezt eléggé fel is használta arra, hogy az egyházi törekvéseket az államtól élesen megkülönböztetve előtárja. Nyilvánosan tüntetett a német keresztyének elvi tévedés ellen. Hangosan és bátran kritizált. Egyházi választások előtt szenvedélyes programbeszédében szölett a választók s nagyközönség lelkiismeretéhez, úgy, olyan hathatósan, ahogy egy Barth szokott. Egyetemi előadásal, magánbeszélgetései telve voltak a Sátán elleni küzdelem készségevel. Az egyetem előadótermét, amikor ő olvasott benne, nem tekintette az egyetem, az állam tulajdonának, hanem a dogmatika-előadás megszentelt templomának. Ezért ott is mint templomban beszélt s mert beszélni őszintén 1933-ban Németországban. Rendet érkezett Berlinből, hogy az előadásokat minden szakon professzoroknak és diákoknak német köszöntéssel, kézjelemeléssel kell megkezdeniök. (Mi külföldiek a kivétel privilegiumát élveztük.) Barth azonban „kora reggeli óráit nem kezéne, hanem szívének Istenhez emelésével, azaz rövid dñhítattal kezdte. A kultuszminiszternek 1933 decemberében megírta, hogy óráit nem

hajlandó politikai köszöntéssel kezdeni. Ezt azért írta meg, mert ellene több oldalról feljelentés történt a tulbuzgó nemzetiek részéről. Majd 1934 dec. 20-án a tudomány, nevelés, népképzés birodalmi minisztere szolgálati büntetőeljárás beindítása címen szolgálatból elbocsátotta, mert a szolgálati esküt (hitlerit) azzal a megköttéssel akarta letenni, hogy amennyiben engedelmeskedik a világl felsőbbségnek, amennyiben azt, mint evangéliumi keresztényen teheti. (Megelőzőleg a bonni egyetem rektorához intézett levelében (dec. 18.) kijelentette, hogy az esküt egyház részéről jövő megvilágítás után megkötés nélkül leteszi. Államrészről jövő kérelmetlenül felfüggesztése, ill. elbocsátása így érthetetlennek tűnt fel.) 1935 jan. 12-iki Kölnische Zeitung esti kiadása hozta, hogy nem a hivatalnoki eskü lenem tetele, hanem politikailag kockázatos kitételei, az egyetemi előadásai előtt kötelező német köszöntés megtagadása, „az új államról alkotott, német hivatalnok és ifjúságnevelő számára kibíthatatlan visszautasító magatartása miatt“ bocsátották el s az eskümentélet alsóbb-

rendű szerepet játszott. A „Junge Kirche“ ezzel szemben az eskümentélet egyik súlyos pontnak számította. Mivel Barth helyzetet-megvilágító beadványát mellőzték, elfogadta a baseli egyetem meghívását, de előbb még egy előadássorozatot tartott az utrechti egyetemen. Helyébe egyházpolitikai ellenfelét, Gogarten Frigyeszt, a boroszlói egyetem tanárát nevezték ki. A bonni egyetem ev. theol. fakultása értékes tanári karát egy év leforgása alatt csaknem teljesen kicserélték.

Barthot elmozdíthatták, de evangéliumi teljes mozgalma folyton erősödik Németországban. Külföldi működésével (Hollandia, Anglia, Svájc) még jobban ellensúlyozza a német kereszténynek tulkapásait, illetve azokat nagyobb óvatossággal a kényszeríti. A hitvallók kapcsolatukat vele fenntarták, sugallatára folyton előre haladnak s elszántan harcolnak az Ige fegyverével egy tisztultabb evangéliumi keresztényen élet s újabban formázandó hitvallás érdekében

1936 szept.

DR. CZIRJÁK JÁNOS.

Barth és a társadalmi kérdés.

Személyes vallomással kell kezdenem. Hogy ezt, a cikket nekem kell megírnom, annak az az előzménye, hogy az 1936–37-ik tanévre a theol. fakultás tanári karától engedélyt kértem arra, hogy egy előadássorozatot tartsak ezen a címen: „A vallásos szociális mozgalom“. A kérvényben rámutattam előadásaim lényegére s a mozgalomban előforduló nevekre, a két Blumhardt, Ragaz, Kutter, Fuchs, Eckert, Tillich, Wünsch stb. neve mellett a Barthéra is. Úgy gondolom ez az esetlegesség hívta fel a figyelmemet a Kiáltó Szó szerkesztőjének a megadott cikk témájára s reám. Hogy egy ilyen „Barth-számnál“ magátólértetődően kell szerepelnie ennek a témának is, az természetes, mert valahogy úgy áll a dolog, hogy Barth mondanivalója ezen a területen is jelentős. Annál is inkább, mert a társadalmi kérdéshez nem egy professzori tanszéknek állítólagos világtól való elzártságából van mondanivalója, hanem egy olyan ember tapasztalatából, aki maga is „végigcsinálta a szociálizmust“. Persze, hogy hogy csinálta végig s annak mi a jelentősége, arról nagyon különbözőek a vélemények. Csak kettőt sorakoztatok fel egymás mellé. Raffay Sándor budapesti evangélikus püspök pár évvel ezelőtt megjelent máskülönbben ügyes tájékoztató könyvében a nemzeti szociálizmusról s az egyház hozzávaló viszonyáról rövid megjegyzést tesz Barthra azzal támadván őt, hogy egyike azoknak a theologusoknak, akik a nemzeti eszmellenes és vallástalan szociáldemokraták táborában voltak. A megjegyzés természetesen megítélés, sőt elítélés. Viszont a marburgi egyetem vallásszociológusa, Georg Wünsch Barthnak a thüringiai Tambachban 1919-ben a vallásos szociálisták konferenciáján tartott előadásáról nemcsak egyen a legbarátságosabb s legmegériőbb hangon így ír: „Die Potenz der Verwirrung der Geister reigte die religiös-soziale Konferenz in

Tambach in Thüringen, Herbst 1919, wo Karl Barth für die Anwesenden in Zügen redete und alle glaubten, ihr für die religiös-soziale Bewegung in Anspruch nehmen zu dürfen. Er hat später diese seine damaligen Anhänger kaum enttäuscht, weil sie nach Erkenntnis der Ungefährlichkeit der Revolution gerne wieder in das wellentrüchte, an sich nicht unnötige, aber für sich allein lieblose Problematisieren zurückkehrten.“ Ez is megítélés, sőt elítélés, csak éppen fordított előjelű. Hogy pedig Barth a nemzeti szociálizmus államának sem kell, ez is megítélés, sőt elítélés, egyenesen emigrációra.

Hogy Barth tapasztalatilag „végigcsinálta“ a szociálizmust, a társadalmi kérdés e megoldására vállalkozó törekvést, arról Barth egy kitűnő magyar tanítványának, Török Pál pápai theol. tanárnak „Barth theológiájának kezdetei“ című pompás könyvében olvashatunk. Onnan megtudjuk, hogy Barthot gyülekezete proletariátusának szociálista küzdelmei készítették arra, hogy ne csak állást foglaljon elméletileg ezekben a kérdésekben, de hogy maga is hívei mellé álljon, sőt úgy foglalkozzék Marx-szal s a marxizmussal, hogy alkalomadtán szociálista programmal lépjen fel képviselőnek. De éppen ezért kellett csalódnia azoknak, akik tambachi előadását hallgatták. Ha az 1910-es években az volt a kurzus, hogy szembe kell állni a szociálizmussal, 1919-ben divat volt a győzedelmes szociálizmus mellé állani. Barth fordítva tette. Amikor kockázatot jelentett az elmentés álláspont, mindkét esetben azt vállalta. A 910-es években a szociálisták mellett állott, 1919-ben pedig méltán csalódtak benne azok a szociálizmus mellett álló vallásos szociálista mozgalmi emberek, akik előadás tartására kérték fel. Tambachban tartott előadása magatartásának egyik legfontosabb határkövét mutatja. Ennek az előadásnak, mely Barthnak a „Das

Wort Gottes und die Theologie“ című kötetében jelent meg 1924-ben: „Der Christ in der Gesellschaft“ a címe.

Nehéz theologiai fejtegetéseinek nem megyek itt végig. Nemcsak erős theologiai tudományos felkészültséget igényelnek, de az akkori helyzetnek pontos ismeretét, a keresztyén szociálisták, vallásos szociálisták mozgalmának ismeretét. Igyekszem úgy jellemezni előadását pár szóval, hogy látni lehessen akkori álláspontját kérdéstudnkn.

Megoldást nem ígér, de rávilágít a kérdésre: A keresztyén embernek a társadalomban való helyét, magatartását egy megvilágító szó alá helyezi: Igéret. S ezzel a társadalmi kérdés megoldásának egyetlen tényezőjére mutat rá, aki képes „megoldani”: Istenre. A fejtegetések azután végigmennek az emberi törekvések hiábavalóságán s az Isten terveinek valóságán. Ami e kérdés evangéliumi és theologiai megítélését illeti, minden addigi kísérlettel szemben felelete látszólag nem kielégítő. Látszólag annyit sem

old meg, mint az eddigiek. Lényegileg tovább jut, mert kérdéssé teszi az eddigi „megoldásokat”. *Megoldások helyett kérdéseket vet és vett fel.* Fejtegetései Isten mondani-valóját tanácsolják s mikor előadásának végére ér, maga is érzi, mit várnak tőle: „Mit kell tennünk most már?” mondja ki hallgatóinak titkos kérdését. „Wir können ja doch nur eines tun, nicht vieles. Und das eine tun gerade nicht wir. Denn was kann der Christ in der Gesellschaft anderes tun, als dem Tun Gottes aufmerksam zu folgen?” A kérdés fölvetésére kérdéssel felel. Ma már nem mozgalmi ember, párthoz, irányhoz nem tartozik, de magatartása, kérdésekbe menő megoldása kikényszeríti a kérdésekkel való állandó foglalkozást. Minden ilyen természetű foglalkozás pedig leszámolás. A leszámolás továbbjutás és állandóan változó magatartás, tehát élet s mert döntő tényezője Isten, bátor vállalása az engedelmességnek, melyre Isten hív s melyen járni anyaszentegyházában készlet. *Járosi Andor.*

A román falumunka.

Sokat beszélnek mostanában „falumunkáról”, de hogy ez lényegében mit jelent, ezt nagyon kevesen tudják. Ez a rövid cikk sem lép fel természetesen azzal az igénnyel, hogy az olvasót megismertesse ezzel a sokrétű és ágú, tudományos és gyakorlati irányú tevékenységgel. Talán egyetlen érdeme az, hogy közvetlen-közletről számol be egy nagyon alapos, nagyon módszeres s nagyon időszerű munkáról. Hetek óta itt vagyok a Násáud-megyei Şanţ-on, látom és csodálom, ami itt folyik, próbálok megérteni és megismerni azt a tudományos elgondolást, amely tulajdonképpen a gyakorlati falumunkát megelőzte, létrehozta és irányítja. Ha ez nem volna, ha valami ideális, fanatikus, vagy romantikus nekibuzdulás hordozná a román falumunkát, akkor nem volna benne semmi új és semmi rendkívüli, így azonban szinte egyedülálló a világon s már egész Európa érdeklődését magára vonta. Egyedülállóságát az adja, hogy komoly tudományosság képezi az alapját és hogy egy nép és egy ország tényleges szükségének és jövő útjainak megfelelő aktuális gyakorlati munka és nevelői tevékenység.

A 20-as évek elején még csak egy szeminárium közösség, amely a társadalmi reform kérdéseit tanulmányozza. Gusti professzor azonban látja, hogy Románia parasztszország s itt mident ennek kell meghatároznia. A szemináriumból a falusi társadalom kutató tevékenysége fejlődik ki. Azóta évenként jelennek meg a falumonografiák. 1927—28-ban aztán már kész a nevelői program, amit Căminul Cultural néven foglalnak össze. Jellemző azonban a mozgalom természetes és céltudatos fejlődésére, hogy csak megfelelő tapasztalatok és a szükséges tudományos eredmények után ez év tavaszán jelenik meg könyv alakban a népnevelői munka programja, miután már 100-on felül jár a kulturális otthonok száma az országban. A gyakorlati falumunka megindulásával még komolyabb méreteket ölt a falu-kutatás. Tudományos kutató csapatok szállanak ki a tipikus falvakba és a legalaposabb helyszíni adatgyűjtés és tudományos rendszerezés alapján egyre-másra jelennek meg az egyes falvak szociográfiái monográfiái. Minden falu egy új, csodálatos világgként lepi meg a kutatókat. Megértelődik Gusti professzor lelkében az a meggyőződés, hogy a román falu a román nemzet kiapadhatatlan gazdasági, kulturális és emberanyag forrása. Semmi áldozat ne legyen hát drága a felfedezett falu érdekében. Már az

eddigi eredmények is kiváltották a külföldi tudományos körök elismerését. Lipcsében és Barcelonában nagy kiállításokat szerez a román falu-csoport kiállítása.

1933—34-ben aztán még tovább bővül a gyakorlati munka. Végzett emberekből ekkor alakulnak meg ugyancsak az első munkacsoportok. Ezek jól felkészített szakemberek munkaközösségei, melyek július, augusztus, szeptember hónapokat töltik az előre kiszemelt faluban. Tajpai 1—2 orvos, állatorvos, agromérnök, technikus, theologus, háztartási iskolát végzett egyén s egy-két monografus. A faluba érve elkészítik a falu teljes karakterét, azaz megismerik a falu ügyét, ahogy van s akkor hozzákezdnek a munkához. Nem séma szerint, vakon mennek neki a tennivalóknak, hanem beállanak a falu földrajzi, lelki, szellemi, történelmi strukturájának fejlődési irányvonalába s a falu segítségével, a falu munkára inspirálják. Rendszerint 2—3 nyáron át szállnak ki a faluba s ezalatt megteremtik off a Căminul Cultural-t, amely magában foglalja mindazt, amire egy falunak a fejlődése érdekében szüksége van. A falu segítségével megépítik a C. C. székházát, amiben helyet kap a magukkal hozott orvosi rendelő (dispensa), a szövetkezet, a könyvtár, olvasó terem, nagyterem, játékkerem, népfürdő. Közben alkalmas embert neveznek ki az egész intézmény továbbvezetésére és fejlesztésére. Emellett nem feledkeznek meg a templom és iskola jókarbáhozataláról, hidak építéséről, legelő-kutatásról, erdőgondozásról, gyümölcs-, kislátat-, nagyállat-kultúra létesítéséről stb. stb. Egészen természetes, hogy a falu minden házáat többször is meglátogatják, helyszíni tanácsokat adnak, mindenkin megéjtik a vérvizsgát, játszóteret létesítenek s egész idő alatt oktatják és nevelik a népet a „paraszti iskolában” és folytatják a pre- és post-militaris kiképzést, valamint foglalkoznak az „ország öre” alakulattal.

Ezt a teljes munkát szemlélhettem Şanţon és még részt is vehettem benne, amennyire tudtam. Itt immár második éve dolgozik úgy a munka, mint a monografiai csapat. Negyven végzett és felsőéves egyetemi hallgató vett részt a munkában Herseni és Stal asszisztensek irányítása mellett (a munkacsoportnak külön inspektora van) és Gusti professzor néhány napos személyes utasításai alapján. Nekem külön élmény volt a csapat tagjainak a boldogságot szemlélni, amint elmerülnek a falu sajátos hangulatába s teleszívják magukat annak

érdekességeivel, megszépülnek művészetétől s megrészednek dalaitól, táncaitól és szokásaitól. Az volt az érzésem, hogy itt a falu nevel. Nevelti saját magának a jövő vezetőket s ez az érzésem nem is volt alaptalan, mert a munka tudományos elméletében gyakran találkoztam ezzel a gondolattal.

Ez a kézzel fogható gazdag külső és belső eredmény: a falumunka, a falu kulturájának a helyes értelmezése és továbbvitele, mind a szociológiai monografiai kutatások eredménye. De ott van már Bucurestiben a világ legtekélyesebb falu-múzeuma. Vegyük hozzá ezekhez a munkában résztvevők fel sem mérhető lelki átalakulását, nevelődését, számítsuk ki a falvak életében végbemenő őrési hatást és a munka jövő lehetőségeit és eredményeit s gondoljuk hozzá azt, hogy ez az elgondolás mennyire megfelel a paraszt-kultúrának a ideológiai szempontjainak s akkor megértjük a román falumunka értelmét, egyedülálló értékét és őrési jelentőségét.

Utóljára hagytam Őfelsége szerepét ebben a tevékenységben. Őt különböző alapítványai van a királyi családnak, amelyek mind hasonló közművelődési célt

szolgálnak, de ezt a munkát Őfelségének a húszas évek elején tett és később bőkezűen megújított alapítványai teszi lehetővé.

De van, vagy inkább lesz a kisebbségek számára is ebben a munkában sok-sok felmérhetetlen ajándék:

1. A tudományos eredményeket, a kulturális munka szempontjait átvehetjük.

2. Kulturális úton végre hozzákezdhetünk ahhoz, hogy a többség és kisebbség között testvéri legyen a viszony, mint ahogy illik egy ország gyermekeihez.

Ezekre pedig meg van a lehetőség, ha úgy a munka tudományos eredményeit, szervezetét, valamint vezető személyiségeit s azok velünk szemben tanúsított magatartását tekintjük. Itt Şanţon is lekötözött szívvel fogadtak minket, kisebbségeket s mi csak a legnagyobb hálaival emlékezhetünk meg Gusti professzorról, aki lehetővé tette azt a sok lelki és szellemi áldást, amiben Şanţon a mozgalma és saját személye részéről részesített. Legyen áldás a nemes törekvésen s legyen áldott az Ur, aki idáig segítette a munkát.

PÁLFFY KÁROLY.

Hozzászólás a „Reverzálisok oldása”-hoz.

„A reverzálisok oldása”-nak* írója megállapítja, hogy egyházunk régi sebé a reverzálisok kárunkra való megkötése. A román. kath. egyház, a pápai rendeletre hivatkozva, nem esket vegyes házaspárt csak akkor, ha a nem pápista fél a kath. egyház javára reverzális ad. Reverzális adó hiveink tettüket megbánva, gyakran kérnek tanácsot a lelkésztől, hogy mit tegyenek? A Máté ev. 18. r. 18 v. alapján javasolja a reverzálisok oldását.

Hogy a kérdés egyetemes megoldása mennyire sürgős feladat, őszintén feltárom bukovinai egyetlen református egyházunk helyzetét.

Azt hiszem, egyetlen gyülekezetünk sincs annyira kitéve a reverzálisok veszedelmének, mint ez az egyház. A község 3000 lakosából alig 400 és egynéhány a református. A többi, valamint a 4 szomszédos magyar község szinkatholikus mintegy 15.000 lélekszámmal. Református hiveink valóságos kisebbséget képeznek a kisebbségben. Nem csoda, hogy a tudatba ebbe ment az idők folyamán, hogy a kath. egyház „erősebb.” Az egyházfegyelem tökéletlen voltát még a nem reformátusok is észrevették s azt mondták: „az alsók nem veszik olyan szorosra a dolgot.” Ezek nagy mértékben károsan befolyásolják a hithűséget. A házasságkötések 50%-a vegyes. Ilyen esetekben kivétel nélkül mindig irtóztatós erőfeszítéseket végzünk, hogy megakadályozzuk egy-egy veszteséget. Minden igyekezetünk dacára is idáig 14 gyermeket veszítettünk el. Ezzel szemben a nyereségünk csupán 5 gyermek.

Ilyen körülmények között presbiteriumunk igen szigorú határozatot hozott a hűtlennel szemben. A határozat szerint azok, akik 1935. január 1-e előtt adták kárunkra reverzális, gyermekeiket kötelesek hozzánk áthozni. Ha ez nem volna lehetséges, a szülőnek két presbiter tanú előtt fogadást kell tennie s írásbeli kötelezvényt kell adnia arról, hogy gyermekét református szellemben neveli, ref. iskolákba járattja és 15 éves korában megkonfirmáltatja. A fegyelmezést kiterjesztette a nagyszülőkre is, mert ezek kezében egy nagy hatalom van: a vagyon kiadása. A gyakorlat azt mutatja, hogy a fiatalok alaposan meggondolják a dolgot s ez úton sikerült is már több hűtlenséget megakadályozni. Keresztszülőknek nem fogadunk el mást, csak kifogás alá nem eső reformátusokat. A hűtlenség büntetése a kizárás s ennek külső formája a „kihangan-gozás.” Sajnos, e határozatot nem hagyta jóvá mélt. Igazgatótanácsunk. Egyházmegyénk is akadályokat gördített egy kizárás elé, amely azért történt, mert ref. férfit engedte át fiúgyermekét a kath. vallásra. Nem

csoda, ha az ember ilyen körülmények között sokszor ordítani szeretne elkeseredésében. Igen nehéz a református nő helyzete a kath. férfi mellett, mert az apa legelőször katolikusnak iratja mindkét nembeli gyermekét. Hílabavaló az asszony minden sirása és könyörgése, irgalmatlan hozzá. A tehetetlen asszonyt intő példaképen mégis kénytelenek vagyunk eltüntetni az Úrasztalától. E fegyelmezés alól ideiglenesen azonban feloldjuk, ha bizonyosságát adja annak, hogy gyermekét református szellemben neveli. Végre feloldást csak a gyermek konfirmációja alkalmával kap. E módszer bevált, mert több anya példás módon neveli gyermekét s nincs az a vasárnap, hogy kézenfogva el ne hozza a templomba.

A kath. egyházzal szemben évtizedeken keresztül folytatott küzdelemben megerősödve s a tapasztalatokon okulva, mi itt így „oldjuk” a reverzálisokat. Bajba jutott hívünk lelki kételyeit megnyugtadjuk azzal, hogy első szavát református egyházunknak adta a konfirmáció alkalmával. Akkor tette le Isten és a gyülekezet előtt azt a szent fogadalmat, hogy református egyházunknak holtig hűséges, engedelmes és áldozatkész tagja lesz. Erre esküt is tett, amikor azt énekelte az Úr asztala előtt, hogy: Istenünk úgy áldjon, Amen. Ezen esküje és fogadása egész életére kötelezi s Isten bizonyára úgy fogja megáldani, ahogyan tartja esküjét. Amikor véréből való vért, édes gyermekét egy idegen felekezettnek engedte akár gyengeségből, akár külső kényszer folytán, esküjét megszegte. Ha megkérdezzük, hogy miért szegte meg fogadását, önként-e, vagy kényszer folytán adta vagy hagyta gyermekét más vallásra, a legtöbb esetben azt feleli, hogy ebbe belekényszerítették. Ezután rámutatunk arra, hogy az esküszegésbe s az ezzel együtjáró lelki furdalásba a kath. egyház vitte bele, amikor gyermekeit elkövetelte. A kath. egyház adott szava betartása alól azonban maga a kath. egyház nyomban fel is oldotta, mivel a kath. dogma az, hogy az adott szó csak akkor bír kötelező érvénnyel, ha azt valaki szabad akaratából önként cselekedte. A kényszerítő körülmények között tett fogadás nem érvényes a kath. egyház tanítása szerint. Végeredményében tehát a kath. egyháznak adott szava alól nekünk nem kell feloldanunk, mert azt saját maga már feloldotta s így csak református egyházának adott szava kötelezi. Ezért felszólítjuk hogy elkeresztelt gyermekét törvényesen hozza át hozzánk. Ha ezt nem teheti, a gyermek az ő kezében van, nevelje jó reformátusnak. Járossa a mi iskolánkba s hozza a mi templomunkba. Ekklézsiakövetés keretében szavát vesszük két presbiteránú előtt szóban és írásban, hogy ezt megteszi, ezek után feloldjuk az egyházi fegyelem alól ideiglenesen,

* L. lapunk megelőző számát.

A végső feloldást azonban csak a gyermek konfirmációja alkalmával kap úgy, hogy ünnepélyes keretek között beiktatjuk egyháztagsági összes jogaiba s felhatalmazzuk az Úrvacsora vételére, melytől eddig tiltva volt.

A kárunkra adott reverzálisok leküzdése céljából tartjuk szent köteletségünknek felvilágosítani ifjúságunkat a reverzálisok nagy veszedelméről. Hogy vegyes házasságban a kath. egyház mindkét nembeli gyermekét elköveteli. Ezt ne hagyja, mert a gyermek az ő véréből való vér. Más vallásút csak úgy vegyen el, vagy menjen hozzá, ha gyermekei református nevelése biztosítva van. Meg kell ezt tenniük, mert a mi jövőnk a gyermek. Ahol nincs gyermek, ott nincs jövőnk. A kath. egyház amidőn a gyermeket követeli, a mi jövőnkét támadja. Ha nincs gyermek, egy pár évtized alatt nemcsak egy nemzet vagy felekezet, de az egész emberiség kipusztul. Minden gyermek elvesztése kettőnek számít, mert egyik a tényleges veszteség, a másik pedig az, hogy ugyanakkor az ellentábor eggyel szaporodott.

En úgy érzem, hogy türelmünk már fogytán van s méltó feleletet kell adnunk annak az egyháznak, amely merészségében már odáig ment, hogy saját fegyvereinket fordítja ellenünk. Azzal vigasztal ugyanis, hogy a kárunkra adott reverzálissal tulajdonképpen nem is ér veszteség bennünket, mert mi reformátusok azt tanítjuk, hogy minden vallásban lehet idvezülni s így a kath. vallásban is, tehát nem ér sérelem, ha a gyermekek katolikusok lesznek.

Az eddigi védekezésből támadásba kell átmennünk. Mert ha mindig csak védekezünk és soha sem támadunk, a harc vége csak a visszavonulás és veszteség. Ha a kath. egyház nem ismeri el a nálunk kötött házasságot, mi se ismerjük el az ott kötöttet. Ha követeli gyermekeinket, követeljük mi is mindkét nembelit.

Ugyanazon joggal lehetnek a gyermekek mind reformátusok is, csak be kell vezetnünk ezt az elvet. Bizonyára nyerni fogunk különösen ott, ahol többségben vagyunk s ezzel javunkra fog billenni a mérleg. A kath. egyház hiveinek köteletségévé teszi, hogy „ésszerű módon” igyekezzék a nem kath. házastársát a kath. vallásra áttéríteni. Miért ne tegyék ezt mi is köteletségévé hiveinknek? S egyáltalán ha ők nem becsülnek bennünket, miért becsüljük mi őket? Aki ott reverzális nélkül köt házasságot, annak büntetése a kizárás. Mi még azt sem zárjuk ki, aki saját gyermekét adta más felekezetre. Zárjuk ki mi is nemcsak azokat, akik hagyták gyermekeiket más felekezetre, hanem azokat is, akik nem hozták minden gyermeküket hozzánk.

En azt hiszem, hogy sok lelkesztéstvérem problémája e kérdés s a reverzálisok miatt sok lelki vívódást és álmatlan éjszakát szenvedtek. Ezek nevében mély tisztelettel és alázattal kérem a mélt. Igazgatótanácsot, ne nézze tovább tehetetlen vergődésünket, hanem adjon kezünkbe egy olyan fegyvert, amivel megvédhetjük azt, ami a miénk. Hozzon egy olyan határozatot, mely méltóképpen megfelel a kath. egyháznak. Legyen már egyszer nekünk is mire hivatkozni. Hogy milyen legyen az a rendelet, azt a baj nagysága határozza meg. Hogy ezt megtudjuk, méltóztassék bekérni a lelkészekről az adatokat s azokból megállapítani azt, hogy 1918 évtől hány gyermeket nyertünk s hányat veszítettünk? Az eredményt méltóztassék velünk is közölni, mert mi is nagyon szeretnénk tudni, hogy hányadán vagyunk? Teljes tisztelettel s alázattal kérjük, méltóztassék ezt megtenni, mert hisszük azt, hogy az eladott lelkek árát Isten nemcsak tőlünk lelkipásztoroktól fogja számonkérni, hanem sokkal inkább azoktól, akiket nekünk vezetőkkül állított.

Andrásfalva.

Bognóczy Géza.

Platon barlangteoriája.

Szabó András fordításában.

A tiszta és látszólagos megismerés, a valódi és képzelte tudás, a műveltség és műveletlenség megértésére Platon az alábbi szemléltető leírást adja: (Politeia, VI. 1—3. f.)

„Képzeljünk embereket, akik egy földalatti barlangszerű lakásban élnek, melynek szája a világosságra nyílik. De gyermekkoruktól fogva bilincsekbe vannak verve, úgy, hogy csak előre nézhetnek, mert fejüket forgatni nem tudják. Mögöttük fenn, messziről valami tűzből fény verődik rájuk. A tűz és a barlanglakók között egy út vezet a barlangon végig. Képzeljünk most az út hosszában egy falat s ahhoz embereket, akik a fal hosszában a falnál magasabbra kiemelkedő mindenféle dolgokat, emberi szobrokat, fából és kőből kidolgozott állatokat visznek magukkal s amint természetes, némelyek a járókelők közül beszélgetnek, mások meg némán hallgatnak. A lebilincseltek mozdulatlanságuk miatt az egészről nem látnak mást, mint a barlangnak velük szembelevő oldalára vetődött árnyékokat. S az árnyékokat valóságának tartják, sőt ha a barlangnak a szemközti oldalról visszhangja volna, a járókelők beszélgetéséről azt hinnék, hogy az árnyékok beszélgetnek. Ha már most a lebilincseltek közül valamelyiket bilincseitől megszabadítanók s hirtelen

felállásra s fejének ide-oda forgatására és a fényesség felé kényszerítendők, ő fájdalmat érezne s a ragyogás miatt nem tudná felismerni azokat a valóságos dolgokat, melyeknek előbb az árnyékát látta s az árnyékokat tartaná valóságának. Ha meg épen arra kényszerítendők, hogy a fényességbe beletekintszen, szemében fájdalmat érezne s azon dolgok felé fordulna, melyeket képes megnézni s ezeket a megmutatott dolgoknak világosabbaknak tartaná.

Ha pedig valaki a sziklás és meredek feljáraton át erőszakkal a nap fényére vonszolná, szintén fájdalmat érezne és bosszankodnék hurcoltatása miatt s a fényesség miatt a valóságos dolgok közül egyet sem volna képes meglátni. Ugyanis ha a fentlevő dolgokat akarná látni, előbb hozzá kellene ahoz szoknia s legkönnyebben az árnyékokat ismerné meg; azután pedig az embereknek s más dolgoknak a vízben mutatkozó képeit s csak legvégül magukat a dolgokat. Így az égbolton levő dolgokat s magát az égboltozatot is éjjel szemlélné a legkönnyebben, tekintetét a csillagoknak és holdnak fényére irányítva, mint nappal a napra és a nap fényére. De hozzászokás után végül a napot is szemlélné és vizsgálhatná s úgy okoskodhatnék, hogy a nap

hozza meg számunkra az évszakokat, az esztendőket s mindent ő kormányoz a látható térben s a látható dolgoknak ő a forrása. S ebben az állapotban visszagondolva előbbi lakhelyére, boldognak mondaná magát s a barlangban lakók felett sajnálkoznék. Aztán, ha az ilyen újból visszamenne a barlangba s régi helyét elfoglalná, szemé újból megtelne sötétséggel s a hirtelen változás miatt nem látná meg az árnyékokat, amíg újból hozzá nem szoknék a sötétséghez s társai előtt nevétségessé lenne s azt mondanák róla, hogy ugyancsak romlott szemmel tért közéljük vissza s hogy nincs semmi értelme a felmenetelnek.

Igy járnak a megismerés terén is, ha a látás útján feltűnő helyet a barlanglakással, a lúz fényét a napnak hatalmával hasonlítjuk össze.

A barlangból való felszállást épúgy tekinthetjük, mint a léleknek a megismerés birodalmába való felemelkedését. Ebben a birodalomban pedig legvégül van a jó eszméje, mely kezdetben alig alig szemlélhető; de ha egyszer a szemléletnek tárgyává lett, akkor már ki lehet olvasni belőle, hogy mindenkire nézve minden *jogosnak és szépnek a jó az oka*, mivel a *lát-ható* birodalmában a fényt s ennek urát szülte, épúgy hozta létre a *gondolható* birodalmában *igazságot* és a *belátást* és hogy őt kellene

szem előtt tartania annak, aki akár a magán, akár a közéletben *okosan* akar cselekedni. Nem lehet tehát csodálkozni azon, hogy azoknak, akik eddig eljutottak, nincs nagy kedvük az emberi dolgokkal foglalkozni, hanem lelkük mindig csak a magasban kénytelen időzni. Viszont az sem csoda, ha valaki az isteni dolgok szemlélete után az emberi nyomorúságok közé jutva ügyellenkedik, sőt nevétségessé látzik, hogy csak tapogatózik s mielőtt az itteni sötétséghez hozzászokott volna, kénytelen a törvényszék előtt s másutt is az *igazságnak* árnyékai felett vitatkozni, vagy a felett viaskodni, hogy miképen képzelik el mindezeket azok, akik az *igazságosságot* sohasem látták. Mert kétféle forrásból kétféle zavaró hatás éri a szemet: először, mikor a világosságból a sötétségbe jut, másodsor meg amikor a sötétségből a világosságba. Ugyanez az eset a lélekre nézve is s aki ezt meggondolja, az nem fog nevetni, ha valakit megzavarodottnak s a szemlélésben lehetetlennek lát, hanem megvizsgálja, hogy vajjon a világosabb életből jön-e ez s csak szokatlanságból vakoskodik, vagy a nagyobb tudatlanságból jutott a fényesebb helyre s feltel ragyogóbb csillogással; aztán *amazt* magasztalva élete miatt, *ezt* meg sajnálkozva emlegetné.

Szegénységedet hasonlítsd össze Jézus szegénységével. Nem látod-e, hogy te mennyivel gazdagabb vagy földi javakban, mint Ő és hozzá képest milyen nyomorult szegény lelki javakban! Állj melléje és kérdezd meg: azért nem tudsz-e te imádkozni, mert szegény vagy? Azért nem bizol az Ő gondviselésében, mert nincs vagyond? Kinek volna több oka hinni benne, mint neked, kinek mindennapi eledele a gondviselésnek mennyi csodája? Kinek volna több oka Istennek hálat mondani, mint neked, ki nap-nap után tapasztaltad, hogy közel az Úr és az Ő neve szabadítás. Gondold el, mennyi alkalmad van éppen neked naponként és óránként olyan áldozatokra, aminőkre a királyok nem képesek. Gondolj a szegény asszonyra, ki a perselybe két fillért dobott. Hol volt még koronás fő, dúsgazdag nábob, kincsgarmadáján trónoló nagy úr, aki annyit adott volna Istennek, mint ez a szegény asszony, aki m i n d e n é t odaadta? Gondold el, micsoda gyöndéd tisztelet Isten iránt az, ha te mégis bizol benne! És gondold el, hogy milyen szabad a te lelked az Ő imádására s mennyire nem áll közted és Isten között semmi elválasztó fal. Legnagyobb ügyed, legfontosabb feladatod, egész lelkedet betöltő óriás érdekeltséged az Úr. Nagy, hívő lelkek kívánatosnak tartották a szegénységet és nem nyugodtak addig, míg el nem dobták maguktól temetelen vagyontukat, hogy szegények lehessenek és azt mondhatták: most vagyok igazán gazdag.

DR. RAVASZ LÁSZLÓ.

Egyházunk Munkája

Nyári krónika.

Lapunk nyári szünete alatt egyházunk életében annyi említésre méltó, fontos esemény történt, hogy azoknak időrendben való rögzítése elengedhetetlen feladatunk.

A püspökválasztás.

Lapunk legutóbbi száma már megjelent akkorra, amikor egyházkerületi közgyűlésünk június 30-án egyhangú lelkesedéssel *Vásárhelyi János*, egyházkerületi püspökhelyettes-főjegyzőt egyházkerületünk püspökévé választotta. Az az öröndetes tény, hogy *Vásárhelyi János* személyében egyházunk minden tagja felismerte az egyház leendő legelső őrállóját és ezt a tényt a hivatalosok választása ünnepelesen is megpecsételte, nemcsak a megválasztottnak adott isteni adományok értékének felismerését, hanem azt is jelenti, hogy egyházunk minden tagja a legnagyobb bizalommal és várja, hogy *Vásárhelyi János* püspök továbbfolytatja azt a történelmi utat, amelyet közvetlen elődje és az elődök gazdag sora vert ki. Az egységes püspökválasztás azt az öröndetes tényt mutatja, hogy a püspök személye egyházunk minden igazi nagy szolgálatával egybe van forrva.

A püspökválasztással kapcsolatban természetesen merült fel a püspökhelyettes-főjegyző megválasztásának kérdése. Minket csak öröm tölthet el, hogy előbb a mureși egyházmegye egyeteme, majd egyházkerületünk állandó igazgatótanácsának tagjai kifejezték, hogy lapunk szerkesztőjét: *Dr. Tavasz Sándor* teológiai professzort kívánják ebbe a méltóságba megválasztani. Ez a tény világosan mutatja, hogy az ő személyében olyan adományokat hozott Isten napvi-

lára, amelyek egyházunk mai helyzetében a legmagasabb egyházkormányzat kérdései között nélkülözhetetlenek. Dr. Tavaszy Sándor eddigi munkásságának javarészt tudományos munkában töltötte el, ez azonban nem jelenti azt, hogy mint egykori középiskolai tanár és teológiai tanár, majd igazgató nem ismerte meg a legalaposabban egyházunk *nevelői* munkáit. Egyike azoknak a kevéseknek, akik évek csendes munkája alatt az egyházi *belmissziói munka* első gyakorlati út-törői voltak. Mint egykori *püspöki titkár*, majd mint *igazgatótanácsos* kerületünk minden *egyetemes* kérdésével a legvilágosabban megismerkedhetett. Alig van olyan nagyobb gyülekezetünk, ahol ne prédikált volna. Az egész egyházat irányító *egyházi sajtónak* egyik legtekintélyesebb munkása, aki éveken át szerkesztette egyházkerületünk hivatalos lapját, a Református Szemlét, azonfelül az Útat és a Kialtó Szót most is szerkeszti. Egyetemes értékű magyar *tudományos és irodalmi* munkásságánál fogva vezető tagja minden jelentős magyar tudományos és irodalmi alakulatnak. Teológiai, irodalmi munkásságánál és előadásainál fogva az egész magyar protestantizmus által ismert és elismert szellemi vezető. Magától értetődő, hogy életének ez a sokoldalúsága több tapasztalatot jelent, mint amit egy gyülekezet vezetésében szerezhet egy lelkipásztor. Az ő személye annál is inkább alkalmas a püspökhelyettesi szék betöltésére, mert a püspök viszont a gyülekezeti lelkipásztorok sorából emelkedett a püspöki méltóságba. A megválasztott püspök és a megválasztandó püspökhelyettes személye így a legtermékenyebben egészítené ki egymást.

Ifjúsági konferenciák.

Az ifjúsági konferenciák sorsát a főiskolás IKE Jibuc-on tartott ötnapos konferenciája vezette be, amelyen kb. 100 ifjú vett részt. A konferencia főkérdései egyházunk és népünk mai aktuális kérdései körül mozogtak. Az egyházi élet terén különösen az evangéliumi élet követeléseinek a meglátása jelentett sokat. Az ifjúság világosan meglátta, hogy az egyház esedékes külső feladatai csakis az evangéliumi követelések központbaállítása után, annak gyümölcskepen következhetnek. A kisebbségi életben a szervezetenél látszótt a legnagyobb szükségnek. Világosan meglátta az ifjúság, hogy a kisebbségi élet legelső feladata igazi keresztyén jellemek odaállítása azokra a helyekre, ahonnan egész voltunk irányításának történnie kell.

Főiskolás IKE másik jelentős munkaténye a Băbiu-i munkatábor volt. Ennek keretében a teológia vezetése és Kós Károly irányítása mellett 30 főiskolás végzett komoly gyakorlati és elméleti falú-munkát.

A július közepén Ciurbrud-on tartott fiú *ifjúsági konferencia* hét napjának központi gondolatát az ifjúságban lábatvert félelem elleni küzdelem képezte. „Nincs mitől félni“, hangzott a konferencia vezérgondolata. És erre a vezérgondolatra az ifjúság visszafelelt, valóban nincs mitől félni, ha életünket az egyházon keresztül ráépítjük magára Krisztusra. A konferencián sorozatos megbeszélések során alkalma volt az ifjúságnak megismerni az anyaszentegyház életének belső törvényeit.

Az ifjúsági konferenciával párhuzamosan folyt le a *Szénior Osztály* konferenciája is, amelyet lapunk más rovatában ismertettünk. Itt csak kiemeljük, hogy a Szénior Osztály itt is megmutatta, hogy nem lelkipásztori tömörülés, hanem azoknak az egyháztagnak a közössége, akik különösen érzik a felelősséget az egyház ifjúsága és megújulása iránt.

Erre a nyárra két *lány*-konferencia volt tervbe véve. Sajnos, az elsőt Dej-en nem engedélyezte a hatóság, a másikat viszont Atidon egy keresztyén beszéd félreértése miatt egyidőre megakadályozta a hatóság. A lány-konferencián különösen a belső élet kérdései iránt volt nagy érdeklődés.

Lelkipásztori konferencia.

A lelkipásztorok baráti szövetségének Aiud-on tartott konferenciáján több, mint 30 tag vett részt, köztük

többen új tagok is. A konferencia főkérdései a lelkipásztor mai feladatai körül mozogtak. Előadások hangzottak el a teológiai tanulmányozás, belmisszió, egyházkormányzás kérdéseiről. A közösség felújította Sámuel Aladár és Biró György lelkipásztorok emlékét. Egyik előadás a szövetség multját és az abban adott isteni figyelmeztetéseket állította a hallgatóság elé. Végül Ezékiel könyvének—ismertetése emelte a konferencia tudományos színvonalát. Az egész konferencia legnagyobb ajándéka annak meglátása volt, hogy az egyházi élet minden körében az Ige szolgáltatásban kell minden lelkipásztorok naponta megújulnia. Nincs az egyházi életnek egyetlen olyan pontja sem, amelyen az Igétől függetlenül lehetne szolgálni, ez a szolgálat azonban nem légtüres térben, hanem a valóságos életben történik.

Külmissziói konferencia.

Egyházunk negyedik külmissziói konferenciája augusztus végén Turdán folyt le. Ez volt az első két-napos külmissziói konferenciánk. A két nap beállítása gyümölcsözőtette örvendetes hatásait. Növekvő létszám mellett sokkal nyugodtabban és rendezettebben lehetett a kitűzött programot megvalósítani. A pár nappal ezelőtt hazaérkezett Babos Sándor misszionárius is résztvett a konferencián és azon két alkalommal is szolgált. Előbb egyéni kérdéseit, majd a missziói mező minket érdeklő kérdéseit adta elő. Mint új követelés állott élénk egy új misszionárius kiküldetésének és az önálló missziói mező átvételének a kérdése. Baboson kívül Döbrössy Lajos mohammedán misszionárius és Coulter Tamás és Ellison zsidómisszionáriusok vettek részt és tartottak előadásokat.

A konferencián a szórvány- és regáli misszió alapvető kérdései is megbeszélés tárgyát képezték. Végül az az álláspont derült ki, hogy ezeket a munkákat sem lehet emberi indokokra, nemzeti és más szükség iránti felelősségre, hanem csak Isten parancsára építeni.

L. D.

Biblia a világban. Körülbelül ezer nyelv van még olyan, amelyikre a biblia nincs még lefordítva. Összesen kb. ötezer különböző nyelv van a világon. Ezek közül 95 $\frac{1}{4}$ nyelv részleges vagy teljes bibliafordítással rendelkezik, kb. háromezer nyelv az, amelyiknek nincs szüksége bibliafordításra. Ezeknek egyrésze a megsemmisülés felé halad, másrésze pedig olyan közeli rokonyelv, hogy külön bibliafordításra nincs szüksége. Tehát közel ezer nyelv van még ma is biblia nélkül. Pl. az Amazon folyó vidékén többszáz törzs él, amelyeknek semmiféle fordításuk nincs. Ázsiában kb. kétszáz ilyen törzs van. Afrikában harmincöt nép nyelvére fordították le a teljes bibliát, 78 nép nyelvére az újtestamentumot és 191 nép a biblia egyes részeinek a fordításával rendelkezik. Még mindig mintegy háromszáz azoknak a népeknek a száma, akiknek a nyelvén nyomtatott írás nem jelent meg.

Folyó évi június 20-án távozott repülőgépen a szovjet unio területéről dr. Malgreen, a legutolsó német lutheránus püspök, akit hosszas és keserves üldözések után a szovjet unio urai valamennyi ideig még megláttek Oroszország területén. Az ő távozásával Ukrajnában és a Volga mentén kb. egy és egynegyedmillió német lutheránus maradt úgyszólván teljesen lelkipásztor nélkül. Ezeknek most meg kell elégedniök titkos vallásos összejövetelek tartásával.

DR. BALTAZÁR DEZSÓ
1871—1936.

F. évi augusztus hó 25-én majdnem két évig tartó betegeskedés után meghalt dr. Baltazár Dezsó, debreceni lelkész, a tiszántúli ref. egyh. kerület püspöke, a magyarországi ref. egyház zsinatának és konventjének lelkész-elnöke. Harminchat évet töltött a lelképásztori szolgálatban, az idén ünnepelték huszonöt éves püspöki jubileumát és 1917. illetve 1918. óta intézte mint lelkész-elnök az egyetemes zsinat ill. konvent ügyeit. 36 év a lelképásztori szolgálatban és negyedszázad a püspöki hivatásban nagy kegyelmi ajándék az Úrtól és súlyos teher és feladat a hordozó életében. Az az idő, amelyet Baltazár ebben a szolgálatban eltöltött, igazán nehéz idő volt. A század első évtizedének izgatott belpolitikai hangulatában ő már felismerte a belső bomlás jelét és a következő katasztrófát. Püspöksége elején csakhamar kitör a világháború, a háború alatt ő a református katonapüspök, aki többször meglátogatja a harctereket is. Az összeomláskor az egyház legmagasabb lelkészi képviselője. Majd rá vár az egyház új helyzetben való megszervezése. Mire nyugodalmasabbak lettek az idők, az élet elsuhant felette.

Miben látta Baltazár a maga feladatát ezekben az időkben? Neveltetésénél, fiatalkori tapasztalatainál fogva (évekig volt Tisza Kálmán fiának nevelője) az egyház kormányzati, gazdasági, társadalmi és nemzeti feladatai lettek előtte világosak. Alkotásai is ezen a vonalon helyezkednek el. Az állammal szemben harcol az 1848 XX. törvénycikk teljes érvényesítéséért. Az Országos Ref. Lelkészi Egyesületben, főleg a gazdasági érdekeik védelméért, az akkor divatos szakszervezeti gondolat hatása alatt megszervezi a lelképásztorok egyetemét. Gondja van, hogy az ORLE megfelelő jóléti intézményei, a Kálvineumok létre jöjjenek. Amikor a világháború után az egyház és az egyház intézményeinek gazdasági alapjai szétmállanak, két gyűjtőutat tesz Amerikába és azok eredményeiből az alapokat helyreállítja. Református egyházi részről neki van a legtöbb köze a debreceni egyetem felállításához. Lelkészi szolgálatának munkakörét a templomi igehirdetés körén túl a hívek politikai és társadalmi irányításában látta. Az egyre erősödő belmissziói mozgalmakat szívesen támogatta. Gondolkozása sajátos, reflexio-mentes biblikus gondolkodás volt. Az élet aktuális kérdéseire kereste a Biblia feleleteit. Ézért igehirdetéséből hiányzott az egységes belső váz, az Ige egységének biztonsága.

Sok ellensége volt. Ez érthető abból a sajátos helyzetből és programból, amelyet elfoglalt. Az egyházi élet ütköző pontjain, az állammal, más egyházakkal, társadalmi és politikai

alakulatokkal való érintkezés kritikus pontjain harcolt. Az egyházi életnek ezek a pontjai állanak a legmesszebb az egyházi élet evangéliumi fókuszaitól és itt ütközik ki leginkább az egyház földi arca is. Ez magyarázza a Baltazár körül ismét és ismét felviharzó harcokat. Ha elvi álláspontjában sok tekintetben nem is egyezünk, el kell ismerünk, hogy ebben a harcban a maga módján mindig az egyház javát szolgálta. Senki nem tett annyit ebben a században a lelképásztorok külső körülményeinek javításáért, mint ő. A Baltazár szerepét, a külső védelem és szervezés feladatait minden nemzedékben kell valakinek vállalnia és akire az a hivatás jut, azt Isten a legkevesebb nyugalmat adó küldetéssel áldotta meg. Baltazár egyháztörténelmi jelentősége ebben az emésztő szolgálatában és ennek elvégzésében van.

Élete fontosabb adatai: Svájci francia eredetű családja a XVI sz.-ban telepedett le Magyarországon. Édes apja mérnök. Szülővárosában, Hajduböszörményben, majd Debrecenben gimnazista. Ez utóbbi helyen végzi el a teológiát is. Azután Tisza Kálmánnal nevelődés és így végzi el a jogot. Külföldi tanulás után 1897-ben jogi doktor. 1898—900 ban a kultuszminisztériumban előadó. Ebben a minőségben készíti elő a kongrua törvény végrehajtását. 1900 ban hajduboroszlói, 1904-ben hajduböszörményi lelképásztor és esperes. 1907-től az ORLE elnöke. 1911-től debreceni lelkész és püspök. 1917-től zsinati, 1918 től konventi lelkész-elnök.

Működéséért sok kitüntetés éri. Két egyetem díszdoktorrá avatja. A kormányzótól I. oszt. érdemkeresztet és királyi tanácsosi címet kap. Ő a ref. egyház első „nagyemlétségű és kegyelmes” címmel felruházott püspöke. Nemrégiben ünnepelték 25 éves püspöki jubileumát. 1929 ben őt kérték fel, hogy a speyeri birodalmi gyűlés emlékére az egész világról összegyűlt protestáns képviselők előtt Speyerben az ünnepi istentiszteleten prédikáljon. A gyászistentiszteletet Ravasz László püspök, a zsinati és konventi lelkész elnökségben utódja végezte. Feleségén, sz. Szabó Izabellán kívül hat gyermeke és hat unokája gyászolja.

Szolgálatába beléppült a ref. egyház történelmi épületébe, lelke pedig megnyugodott az ő Uránál. A boldog feltámadás reményében búcsuzunk tőle.

L. D.

A latinok között nem görögül és a franciák vagy angolok közt nem latinul (mint ahogy eddig mindenfelé szokás volt), hanem mindenütt a nép köznyelvén kell elmondani a nyilvános könyörgéseket, hogy azokat az egész gyülekezet közönségesen megérthesse, mert hiszen az egész gyülekezet épülését kell szolgálnunk, erre pedig meg nem értett hangokból egyáltalán semmi haszon nem származik.

KÁLVIN JÁNOS (1536).

KERESZTYÉN KRITIKA

Hamis ellentétek.

1. Gyakorló papok — tanár-papok.

Egyházi közvéleményünkben egy egész sereg elevenen érvényesülő ellentéttel találkozunk. Hallunk az öregek és fiatalok, falusi és városi lelkészek, papok és világiak, lelkészkezdő és tanárkodó papok ellentétéről. Szembeállítjuk egymással a külmisziói és belmisziói munkákat, a szórványmiszió hívei féltékenykednek a regáti miszió eredményeire. Örökösen hangzik az elmélet és gyakorlat ellentétének egy egész sereg vonatkozása. Elhatároztam, hogy ezekkel a kérdésekkel szembe fogok nézni, hogy olvasóinknak támogatást tudjunk ezen a téren nyújtani. Írásaimban arra töreksem, hogy ezeknek az egyházi életben mutatkozó ellentéteknek a gyökerét megtaláljam és vissza vigyem az egyházi élet ősi alapjára, hogy ezekben az ellentétekben ne ellenségeskedésre alkalmas adó okokat, hanem ugyanannak a szolgálatnak különböző oldalait lássuk meg.

A magamfajta tanár-lelképásztornak nagyon sok lebecsülésben van része, ha valami egyházi kérdés kerül szónyegre. Vagy azt halljuk, hogy „ne szólj hozzá, mert te nem vagy gyakorló lelképásztor”, vagy azt, hogy „könnyű neked beszélni, nem vagy benne az életben, nem kell vesződnöd az emberekkel.” „Ti, akik iskolákban dolgoztok, nem ismeritek az életet.” A magunkfajta tanárok részéről viszont fentáll a lehetőség, hogy nem értjük meg a gyülekezeti élet nehézségeit és valóban felülről szólunk hozzá azokhoz a kérdésekhez, amelyek egy gyülekezet életében előfordulnak.

Nézünk a gyakorló és tanárkodó lelképásztor ellentétét. Először is elismerjük, *mind a kettő lelképásztor*. Az egyik azonban gyakorló, a másik tanárkodó, vagy elméleti lelképásztor. Ez a beállítás hamis. Mert a tanár-papnak is megvan a maga munkagyakorlata, viszont a gyakorló lelképásztor sem élhet elmélet nélkül. A tanár és a lelképásztor közötti különbség tehát nem az elméletben és gyakorlatban, hanem egészen más helyen, egyszerűen a *munkájuk területében* van. Az u. n. gyakorló lelkész a *gyülekezetben*, a tanár pedig az *iskolában* szolgál. Az u. n. gyakorló-lelképásztor helyesen gyülekezeti lelképásztornak kell tehát nevezni. A tanár pedig nem más, mint iskolai vagy főiskolai lelképásztor. Lelkészi eskümről szóló oklevelemben a . . . -i kollégium lelképásztorának vagyok jelölve. Ez a területi ellentét azonban egy sereg *azonosságot* mutat. Nincs olyan gyülekezeti lelképásztor, aki ne *tanítana*, viszont nincs olyan iskolai lelképásztor, aki ne *predikálna*. Egy magamfajta vallásánár évente legalább is annyi predikációt tart, mint egy nagyvárosi, káplánokkal ellátott gyülekezeti lelképásztor. Es nemcsak a saját gyülekezetünkben: az iskolában predikálunk, hanem a felnőttek gyülekezetében is. Volt olyan ünnep, amikor hatszor predikáltam iskolám székhelyének különböző templomaiban. *Keresztelést, esketést, temetést* kétségkívül nem végzünk olyan sokat, mint egy városi lelképásztor, de annyit majdnem, mint egy egészen kis faluban szolgáló gyülekezeti lelképásztor. A nagyobb különbség abban van, hogy nem veszünk részt gyülekezeti *kormányzásban*, nem kell adminisztratív munkát végeznünk. De ez is csak látszólagos. Nekünk is van az iskolában mint osztályfőnöknek, internátusi felügyelőnek bő adminisztratív munkánk. A theologiai igazgató, vagy gazdasági felügyelő adminisztratív munkája kétségkívül felülmúlja egy közepes gyülekezet lelképásztorának adminisztrációját. Ennek a kormányzásnak is csak a területe más, mint a gyülekezeti lelképásztor hasonló munkájának.

Az tényleg különbség, hogy mi nem vesződünk felnőtt emberekkel, de annál többet vesződünk gyermekekkel és ifjakkal. Egy kollégiumi vallásánárnak pl. könnyen lehet 250—350 tanítványa. Egy egész kis gyü-

lekezet. Mennyi gond, mindenik gyermeknek utána menni és mindenkit irányítani és vezetni. Elismerem, egy sok gonddal, bajjal és szegénységgel megáldott gyülekezet vezetése ennél sokkal nehezebb. De mi sem vagyunk mentesek az emberekkel való foglalkozástól.

„A kollégám beállítása nagyon szép, de engedjen meg, mint vallásánár *nem ismer az életet*” — hangzott felém nemrégiben egy konferencián. Erre megjegyeztem a szomszédomnak: *Ez nem igaz.* — Az illető felszólaló jobban ismeri egy gyülekezet életét, mint én, én viszont jobban ismerem az iskola és az ifjúság életét, mint ő. Nem az életet nem ismerem, hanem csak az *életnek azt a darabját*, a gyülekezeti életet, nem ismerem annyira, mint ő. Ez az igazság. Ez természetes is. Itt nem ellentétről, hanem egymás kiegészítéséről van szó. Kétségkívül az egyházi élet központja a gyülekezeti élet, de az egyház élete nem merül ki a gyülekezet munkájában. Azok a lelképásztorok, akik a theologiai intézetben a leendő lelképásztorokat tanítják, vagy akik gyermekeinket nevelik, szeretintézményeinket kormányozzák, szintén benne vannak az életben és ismerik az életet, az életnek a kérdéses darabját. Azt mondja Pál, hogy ha az egész test szem, hol a hallás? Ha csak a gyülekezeti lelképásztor munkája az étellel való együttélés, akkor hol van az egyház theologiai, iskolai, szeretben lefolyó szolgálati munkája?

Miért nem vagyunk mi lelkészkezdő vagy gyakorló papok? Hiszen lelkészkezdünk és gyakoroljuk hivatásunkat. Hol van közöttünk és a gyülekezeti lelképásztorok között a döntő különbség? *Sehol*. Egyben különbözőnk csupán: a szolgálat helyében és külső körülményeiben. Ez a különbség viszont egészen jelentéktelen ahhoz a közös ügühöz, Krisztus szolgálatához képest, amelyben egymás mellett állunk. Ezt az ellentétet pártoskodásra kihasználni nem szabad. És nem szabad egymást és egymás munkáját a területi különbség miatt lebecsülni vagy kisebb értékűnek nyilvánítani.

Gyakorló, vagy lelkészkezdő pap és tanárkodó pap helyett tehát ezenül azt mondjuk: gyülekezeti lelképásztor, illetve iskolai vagy főiskolai lelképásztor, még helyesebben gyülekezeti, illetve iskolai igehirdető, ugyanannak az Igének és közös ügynek szolgálai. *ó*

Az élet örök sötétség, úttalan rengeteg, ezer veszedelem örökös sora, idegen országok árvasága, azzal a rendeltetéssel, hogy egykor elfoglaljuk helyünket egy királyi lakomán. Nos, a Szentírás kezünkben az, ami e sötétségben világosság, úttalan rengetegen és óceánokon át biztos kalauz, ezer veszedelem között védő sátor, idegen országban édes, tiszta nyelv, hű és igaz meghívó a nagy lakomára. Ezért a *l e g h a s z n o s a b b* könyv, az örökélet megismerésének, megtartásának egyetlen eszköze. A teljes Szentírás Istentől ihletett. Mindaz, ami életünkre és halálunkra, lelkünk üdvösségére és legfőbb boldogságunkra tartozik, benne teljesen és maradék nélkül megvan. Nem hiányzik semmi belőle és nem felesleges benne semmi. Minden igéje Istennek egyenes üzenete, tanácsa, tanítása, vagy vigasztalása, mindenik sora reánk vonatkozik és legjobban, legteljesebben mireánk talál.

Dr. RAVASZ LÁSZLÓ.

Az Isten előtt nincsen személyválogatás, tehát nincsen kiváltságos rend. Tehát papi rend sincs. Az elsőbbség nem a hivatalban, hanem a szolgálat fokozatos mértékében van. Szolgálni pedig szabad. Az Isten törvénye szerinti szolgálat mindenkinek nyitva álló szabadsága az egyetlen papság.

Dr. Baltazár Dezső.

KÉZ A KÉZBEN

Az Ifjúsági Keresztyén Egyesület Szénior
Osztályának rovata.

Rovatvezető: László Dezső.

Konferenciánk és közgyűlésünk.

Julius 22 - 24-én, a kitűzött program szerint ment végbe ez évi konferenciánk, melyen több mint 30 tag vett részt az ország minden részéből. A konferencia a szénior-munka hat nagy kérdésével foglalkozott. Az *ifjúsággal* való kapcsolatunk tárgyalása kapcsán megvilágosodott, hogy a Sz. O. létalapját az ifjúsági munkával való eleven kapcsolatában rejtezte el Isten. Nem elégedhetünk meg az ifjúság egy-egy csoportjának vezetésével, hanem az egész ifjúság szolgálatában részt kell vennünk. Új módokat kell keresnünk, amelyeken újabb ifjúsági csoportoknak tudjuk az evangéliumot elvinni. A nép iránti felelősség az evangéliumi életből fakadó szolgálatot képezi, meg kell ismernünk a népi élet szükségseit, de ezen túl kell mennünk és evangéliumi alapokon nyugvó igazi segítő és nevelő munkát kell népünk között elvégeznünk. A Sz. O. a *misszió minden ága* iránt egyforma felelősséggel tartozik. Tisztáznunk kell az egyházi közvélemény legszélesebb rétegei előtt a különböző missziói munkák lényegét és összefüggését, mert különben az a veszedelem támad, hogy a mai missziói lázban egyik munka a másik ellen támad. A Sz. O. tudományos munkája legelső sorban az ifjúsági keresztyén munka, általában a keresztyén pedagógia kérdései felé irányul. Azonban itt nem áll meg, minden széniornak, mint szolgáló keresztyén embernek részt kell vennie minden olyan tudományos munkában, amelynek elvégzésére Istentől parancsot nyert. *Egyházunkhoz* való viszonyunkat különösen jó volt tisztázni, mert sok tag előtt egészen homályos volt munkánknak ez a vonatkozása. Noha a Sz. O. első feladata kétségkívül az ifjúság nevelése és az ifjúsági keresztyén munka támogatása, nem teheti meg, hogy az egyház többi belmissziói munkájában is ki ne vegye részét. Elsősorban a férfitiszvetségek megszervezésében és irányításában kell feladatait meglátnia. A Sz. O. *jövő feladatai* c. megbeszélés foglalta össze és élezte ki a konferencia gondolatait. A Sz. O. multja és az egyházkerület igazgatótanácsa által elfogadott ügyrendje világosan mutatja azokat a kereteket, amelyek között a szénior munkának le kell folynia. Mostani közvetlen feladata az egyház fiatal intelligenciájának evangéliumi alapon való összefogása és nevelése.

A *közgyűlés* legfontosabb pontja a *tisztújítás* volt. A régi vezetőséget a közgyűlés egyhanguan megválasztotta a következő három évre. Így elnök: Dr. Tavaszy Sándor, theol. professzor; alelnök: Horváth György, földbirtokos; titkár: Biró János, lelkész; pénztáros: Sipos Géza, s. lelkész; szerkesztő: László Dezső. — A választmányi tagok száma tizenkettőre bővült: Csefő Sándor, igazgató; Bekess Károly, theol. háznagy; Biró Sándor, tanár; Dr. Jancsó Béla, orvos; Dr. Borbáth Sámuel, ügyvéd; Váró György, ügyvédjelölt; Csegedy Márton, magántisztviselő; Borbáth Dániel, lelkész; Szigethy Béla, utazótítkár; Bójthe Zoltán, tanító; Ifj. Nagy Géza, tanár; Sass Kálmán, lelkész. — A választmányiak hivatalból tagja Pálffy Károly, a Református Ifjúság c. lap szerkesztője. Az új választmány az ősszel kezdi meg működését.

Biró Sándor, kollégiumi tanár, lapunk főmunkatársának és feleségének: Váró Evának házasságát az Úr Réka nevű kislánnyal áldotta meg, kit László Dezső, főmunkatársunk keresztelt meg. Isten áldását kérjük az újszülöttre.

Dr. Parády Kálmán, orvos junius hó 19-én tartotta esküvőjét Fogarassy Liával. A házasságot László Dezső, lapunk főmunkatársa áldotta meg. Isten áldását kérjük az új párra.

Járosi Andor, ev. lelkipásztort és feleségét: Brant Laurát nagy próbára tette az Úr, mert július 31-én elszóltotta kis fiukat: Andorkát. Gyászukban úgy lapunk, mint az egész Szénior Osztály testvéri szívvel osztozik és a gyászolókra az Úr vigasztalását kérjük.

Valády György szénior testvérünk és felesége: Laár Sárka kislányukat veszítették el a nyáron. Mély fájdalomukban Isten vigasztalását kérjük.

Akik azt állítják, hogy mi protestánsok csak tagadni tudunk, hogy hitünknek tartalma nincs: azok nem tudják, mit beszélnek, vagy tudva mondanak céltalant. Vallásunkhoz, egyházunkhoz azért ragaszkodunk, mert a magunk vallását tartjuk hamisítatlan keresztyén vallásnak; a magunk egyházát evangélium szerinti keresztyén egyháznak.

Dr. Baltazár Dezső.

Budavár visszafoglalásának 250 éves évfordulóját impozáns pompával ünnepelték meg Magyarországon. Szeptember 2-án volt 250 esztendeje, hogy Budavárát 1686-ban sikerült visszahódítani a törököktől. Ezzel a haditettrel indult meg a török hódoltság felszámolása. Ebből az alkalomból Budapesten a Calvin-terei református templomban is ünnepi istentisztelet volt. Az istentiszteleten Ravasz László dunamelléki püspök mondott nagy beszédet. Ismertette azt a heroikus küzdelmet, amelyet a felszabadítók végeztek. Örömmel emlékezett vissza arra, hogy milyen nagy csoda volt az, hogy abban az Európában, mely még jobban szét volt tépve, mint a mostani, amelyik még nem heverte ki a harmincéves háború rettentő válságait, egyszerre egység támadt, református skótok, hollondok együtt küzdöttek katolikus magyarokkal és osztrákokkal. Azzal fejezte be beszédét, hogy mindaddig, amíg Európában a nemzetek között ki nem épül a jóban és az igazság szolgálatában való lelki közösség, addig Európa bármilyen technikai civilizációja mellett is nagy műveltségű bestiák villanyvilágítással berendezett dzsungele marad.

Hivatalos szovjet-jelentések szerint a bolsevik rendszer 18 esztendeje alatt 42 800 egyházi személy halt meg a koncentrációs táborokban. Egész Oroszországban csak 1200 egyházi személy van s ennek a számnak csak nagyon csekély százaléka tevékenykedhetik a gyülekezetekben.

Irodalom és Művészet

A „Hasznos Könyvtár“ újabb füzetei.

Az elmúlt ösz óta nyolc izléses kis könyvvel leptem meg az AGISz kisebbségi népünket a Hasznos Könyvtár sorozatában. A nyolc könyvecske közül három *gazdasági*, (Bodor Kálmán: A három holdas kisgazdának is meg kell élnie, Blenessy—Kacsó: A méh a kisgazda ingyen napszámosa, Lőrinczi—Kakassy: A tyúk nem hibás!) három *egészségügyi* (Kacsó—Jancsó: A szoptató anya és gyermeke, Dr. Parádi Ferenc: A balesetek megelőzése és az élet megmentése, Dr. Bakk Elek: Rajtad is mulik, hogy beteg ne légy) és kettő (Halász Gyula: Petőfi Sándor élete, Mikes Kelemen élete és néhány válogatott levele Tamási Aron bevezető tanulmányával) *közművelődési* kérdésekkel foglalkozott. A sorozat következő darabja ismét a közművelődési sorozatba fog tartozni.

Erdemes lenne e sorozat utóbbi hat darabját is legalább olyan részletesen ismertetni lapunkban, ahogy azt az első kettővel tettük, hiszen mindenik kis könyv külön értéket jelent, az írók közül dr. Parádi Ferenc és dr. Jancsó Béla a lapunkkal is a legszorosabb kapcsolatban áll, ettől azonban most el kell tekintelnünk, hogy olvasóink figyelmét annál inkább az egész sorozatra hívhasuk fel.

Ami az egyes könyvek *tartalmát* illeti, mindenik a legmodernebb, de egyben gyakorlatilag is teljesen kipróbált eredményeket akarja népszerű formában feldolgozni. A sorozat szerkesztője különös gondot fordít arra, hogy a könyvek valójában *irodalmi formában*, de azért egyszerű emberek által is érthetően kerüljenek az olvasók elé. Ez az oka annak, hogy egyik-másik könyvet egy szakember és egy jó tollú író közösen írták. A sorozat *célja* tájékoztatni az olvasók érdeklődését és mélyíteni azt az ismeretanyagot, aminek valójában mindennapi életé kell válnia az olvasók munkájában. A sorozat nagy *terjedését* a belső értékek mellett olcsósága is biztosítja. A nyolcvan oldalas könyveket öt leírt lehet megszerezni. A könyvek megtalálják az útát nemcsak az egyszerű néphez, hanem az intelligens osztályok felé is.

Olvasóink, munkatársaink figyelmét a leghatározottabban felhívjuk a sorozat iránt és kérjük őket, hogy kapcsolódjanak bele a Hasznos Könyvtár mozgalmába. Megrendelések az AGISz közművelődési osztályához Braşov, Str. Weisz Mihail küldendők. B. N. L.

Czibor József: „Viharok szárnyán.“ A deákii ref. keresztyén egyházközség története. Komárom, 1935. Ára 15 kc. 149 old.

Czibor József felvidéki református lelkész. A világháború után a huszas évek közepén három év alatt lelképásztori oklevelet szerzett a skót református egyház teológiáján, majd Pozsonyban püspöki titkár és Deákiban lelkész lett. Könyve egyike a legjobb, utóbbi időben megjelent gyülekezet történeteknek. Széles keretben mutatja meg a község külső történetét és abban az anyaszentegyház küzdelmeit. Az egyháztörténeti részben előbb végig kíséri az egyházközség mozgalmas múltját, majd külön is ismerteti az egyházi élet egyes vonatkozásainak történetét templom, iskola, kegyeserek, lelkészek, tanítók stb. Nagyon fontosnak tartom, hogy a munka úgy a világi, mint az egyházi helyi népszokásokat is igyekszik, amennyire lehet, megörökíteni. Ebben nem találtam még példát.

A munkában nagy gonddal összehordott nagy tudományos anyag foglal helyet, de ezt az anyagot, mivei hívó ember agra rendezti, belső tűz hatja át és feszíti neki a mai gyülekezetnek, hogy azt hitében és munkájában építse. Deáki benne állott a reformáció, ellenreformáció és elnyomatás állandó tűzében. Igazi viharvert, tűzben megpróbált gyülekezet. Több szórvány is tartozik hozzá és ezek között bizony régi anyagy-

ház nyomaira is bukkanunk. A gyülekezetnek ez a sajátos jellege ismét csak kiváltja belőlünk a munka iránti különös érdeklődést.

Azoknak, akik nálunk hasonló munkát végeznek, mint jó példát, okvetlenül el kell olvasniok ezt a könyvet. L. D.

Az újpesti egyháztanács határozatilag ki-mondotta, hogy azokat az egyháztagokat, akik házasságkötésük alkalmával gyermekeik vallása kérdésében előreláthatólag a református anyaszentegyház kárára kötnek megegyezést, illetve ilyen megegyezés megkötésére hajlamosaknak mutatkoznak, a lelképásztor először négy szemközt, sikertelenség esetén az egyházközségi bíróság két tagjának jelenlétében, ismétellen figyelmeztető intésben részesíti, amely alkalommal egyidejűleg figyelmezteti cselekedetüknek az alábbi pontban várható következményeire. Azokat az egyháztagokat, akik házasságuk kötésénél az egyház szabályait nem tartják meg, saját nemükhöz tartozó gyermekeiknek a református vallásban való nevelését nem biztosítják, ennél fogva az egyházi törvényeknek nem engedelmessé válnak s így a hitűségbe, a vallásos érzületbe, a törvényszabla egyháztagsági köteleltségekre tüközö cselekményt követnek el, fegyelmi eljárás alá kell vonni. Az ilyen cselekményt elkövetö egyháztagok az általuk felhozandó mentségre való tekintet nélkül minden esetben az Úr asztalától való eltiltásra ítéllenek. A választás és választhatóság jogától a törvény szerint megfosztatnak, mert a református keresztyén előtt semmiféle földi érték nem lehet becselebb atyái hiténél, ezért minden református keresztyennek becsületebeli köteleltsége, hogy legalább saját neméhez tartozó gyermekeiknek atyái vallásában való neveltetését biztosítsa. A jogerős ítéletet a legközelebbi istentisztelet végeztével a szószékről ki kell hirdetni, az egyházközség lapjában kivonatosan közzé kell tenni.

Dr. Barth Károly látogatása a theol. Fakultáson. A clujai theologia Fakultásának nagy ünnepe lesz október 5–6-án, amikor Barth Károly professzor meglátogatja az intézetet és előadást tart a theologusok és a volt növendékek részére a predestinációról. Az előadások a Fakultás disztermében lesznek a nevezett napok délelöttjeln és délutánjain. Volt tanítványok, amennyiben meg akarják hallgatni Barth professzor előadását, a Fakultás konviktusában október 5–6-án kedvezményes ellátásban részesülhetnek, ha október hó 1-ig szándékukat bejelentik a Fakultás konviktusi felügyelő professzorához. Elszállásoláslról mindenki maga gondoskodik.

Szerkesztői üzenetek.

Olvasóinktól szives elnézést kérünk, hogy jelen számunk a nyári szünet miatt félhónapi késéssel jelent meg. — Lapunk következő száma a jövő hónapban a rendes időben fog megjelenni.

Lapunk jelen számát a szerkesztő távollétében László Dezső főmunkatárs állította össze.

Szerkesztésért felelős: DR. TAVASZY SÁNDOR.